

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข :
กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

พระปลัดเอกรินทร์ สุเมโธ (สุขธร)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข :
กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

**COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THE PRACHARATH
SANG-SOOK TEMPLE MODEL : A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE
KOH TAEW SUB-DISTRICT, MUEANG SONGKHLA DISTRICT,
SONGKHLA PROVINCE**

PHRAPALADEKKARIN SUMETHO (SOOKKATORN)

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY**

2025

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อสารนิพนธ์	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข :กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
ชื่อนักศึกษา	พระปลัดเอกรินทร์ สุเมธ (สุทธ)
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	-
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษา	พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์:

อาจารย์ที่ปรึกษา

(พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กัณตภณ หนูทองแก้ว)

กรรมการ

(ดร.สุปรีชา ชำนาญพูนพิพร)

กรรมการ

(ดร.สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข :กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
ชื่อนักศึกษา	พระปลัดเอกรินทร์ สุเมธ (สุทธ)
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	-
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร.

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข:กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว จำนวน 400 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, $S.D.=0.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=0.31$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, $S.D.=0.29$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, $S.D.=0.32$)

2. แนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 1) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เพื่อการพัฒนาวัด โดยจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวัดให้มีตัวแทนจากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น โรงเรียน และประชาชน 2) ควรการพัฒนากายภาพและสิ่งแวดล้อม โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดให้เป็นพื้นที่สร้างสุข 3) ควรสร้างเครือข่ายในการพัฒนาวัด โดยการสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษา โรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน 4) ควรส่งเสริมให้ประชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน, วัดประชารัฐสร้างสุข, วัดสามกอง, การพัฒนาวัด

ABSTRACT

Thematic Paper Topic

COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THE
PRACHARATH SANG-SOOK TEMPLE MODEL : A CASE STUDY OF
SAMKONG TEMPLE

KOH TAEW SUB-DISTRICT, MUEANG SONGKHLA DISTRICT,

SONGKHLA PROVINCE

Student's Name

Phrapaladekkarin Sumetho (Sookkatorn)

Degree Sought

Master of Political Science

Program

-

Anno Domini

2025

Advisor

Phramaha Ekkawin Piyaweero, Dr.

The objectives of this thematic are as follows 1) to study the participation of the community in the development Wat Pracha rath Sang-Sook model, A case study of Wat Sam Kong, Koh Tao Sub-district, Mueang Songkhla District, Songkhla Province, and 2) to study the development guideline of Wat Pracha rath Sang-Sook model, Koh Tao Sub-district, Mueang Songkhla District, Songkhla Province. The sample group used in this study consisted of 400 people in Koh Tao sub-district and 5 key informants who were specially selected. The tools used in the research were questionnaires and in-depth interviews. Data were analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation, and descriptive content analysis.

The results showed that:

1. Community Participation in the Development of Wat Pracha rath Sang-Sook model. The overall is high ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.16). when consider from more to less It was found that the participation in decision-making with the highest average value The average value is high ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.31), followed by participation in receiving benefits is at a high level ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.29) and the lowest average is participation in operations. The average is high ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.32).

2. Guidelines for the development of Wat Pracha rath Sang-Sook model of Sam Kong Temple, Koh Tao Sub-district, Mueang Songkhla District, Songkhla Province 1) Participation in the selection of the Activity/Project Implementation Committee for temple development should be promoted by establishing a temple

management committee with representatives from monks, community leaders, local authorities, schools, and the public 2) Physical and environmental development should be carried out by improving the landscape of the temple into a happy area

3) A network should be established for temple development by building cooperation with educational institutions. Sub-district Health Promoting Hospital 4) The community should be encouraged to participate more in the implementation of various activities of the temple for the development of the temple according to Wat Pracha rath Sang-Sook model.

Keywords: Community Participation, Wat Pracha rath Sang-Sook model, Wat Sam Kong, Temple Development

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาด้านรัฐศาสตร์ ระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี และคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอเจริญพรขอบพระคุณ รศ.ดร. ไชยวัฒน์ เผือกคง ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมการสอบ ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มสารนิพนธ์ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณและเจริญพรขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร. ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลักที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของสารนิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอเจริญพรขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอเจริญพรขอบคุณครอบครัวและญาติมิตรทุกท่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่คอยห่วงใยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงจบการศึกษา รวมถึงพระครูปลัด วุฒิพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง นายรอเซ่ง ไหริเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว นายโอภาส สังฆรัตน์ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง และนายวีระ อุปมนต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 และประชาชนในเขตตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนี้

ขอขอบพระคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำสารนิพนธ์ และผู้ใกล้ชิดที่ทำให้กำลังใจและสนับสนุนในทุก ๆ เรื่องจนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้รับประโยชน์

พระปลัดเอกรินทร์ สุเมโธ (สุขทร)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ (ภาษาไทย)	ก
บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ)	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัด.....	16
2.3 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข.....	25
2.4 บริบทพื้นที่วัดสามกอง จังหวัดสงขลา.....	41
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	50
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	52
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	54
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล	58
4.2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีสืบหาตัวสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัด สงขลา	61
4.3 ผลการสรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	67
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง มีส่วนร่วมของชุมชนในการ พัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐสร้างสุข: กรณีสืบหาตัวสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา	67
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
5.1 สรุปผลการวิจัย	76
5.2 อภิปรายผล	79
5.3 ข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	86
บุคลากร	91
ภาคผนวก	93
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	94
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	96
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย	100
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการ วิจัย	106
ภาคผนวก จ ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม/ แบบสัมภาษณ์ และการคำนวณหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ...	116
ภาคผนวก ฉ รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	128
ประวัติผู้วิจัย	134

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและคำร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	58
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและคำร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	58
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและคำร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	59
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและคำร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	60
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ( ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวม 5 ด้าน	61
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ( ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด.....	62
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ( ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....	63
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ( ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน.....	64
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ( ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์.....	65
ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ( ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	66

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1 รูปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	48

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน “วัด” มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย โดยวัดไม่เพียงเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่หล่อหลอมวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง วัดจึงถือเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นแหล่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน รวมถึงเป็นแหล่งหล่อหลอมจิตใจของพุทธศาสนิกชนในยามสุขและยามทุกข์ อีกทั้งวัดยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางสังคมที่เชื่อมโยงกับสถาบันต่าง ๆ และเป็นเครือข่ายการพัฒนาเชิงพุทธบูรณาการ ในยุคปัจจุบันที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางชุมชนยิ่งทวีความสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อมีโครงการจากภาครัฐเข้ามาสนับสนุน เช่น “โครงการรัฐประชารัฐเสริมสุข” ที่มุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วัด และชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางสังคม ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชน โครงการดังกล่าวช่วยฟื้นฟูบทบาทของวัดให้กลับมาเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติของศีลธรรม สุขภาวะ และความเป็นอยู่ของประชาชน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทยในการสร้างความสุข ความมั่นคง และความสามัคคีภายในชุมชนอย่างยั่งยืน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2563, หน้า 15)

โครงการ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข” เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนงานพัฒนาสังคมแบบบูรณาการที่ผสมผสานความร่วมมือระหว่างวัด ประชาชน และภาครัฐ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้าง “สังคมแห่งความสุข” อย่างยั่งยืน ผ่านแนวคิด วัด + ประชา + รัฐ ที่แต่ละฝ่ายมีบทบาทสำคัญร่วมกัน วัดทำหน้าที่เป็นเสาหลักของชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่ครัวเรือน ประชาชนมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนภาครัฐทำหน้าที่สนับสนุนเชิงนโยบายและกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในปี พ.ศ. 2561 มหาเถรสมาคมได้เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา โดยโครงการนี้จัดอยู่ในด้านสาธารณูปการ มีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เป็นพื้นที่ที่สงบร่มเย็น ส่งเสริมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจให้กับประชาชน สอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยที่มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน อย่างไรก็ตามปัจจุบันวัดหลายแห่งเผชิญกับปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและระบบการจัดการที่ไม่เหมาะสมกับโครงการนี้ จึงมีบทบาทในการยกระดับวัดให้เป็นพื้นที่สัปปายะ โดยใช้หลักภูมิสถาปัตยกรรมและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบ เพื่อให้วัดกลับมาเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การปฏิบัติธรรม และการใช้ชีวิต

อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นต้นแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะในมิติของกายภาพ จิตใจ สังคม และปัญญาในระดับชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (พระสุธีรัตนบัณฑิต และพระมหาสุชาติภัก อภินนโท, 2563, หน้า 25)

วัดสามกอง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เห็นความสำคัญของการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่เข้มแข็งและมีส่วนร่วม จึงได้นำแนวคิดของโครงการ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข” มาปรับใช้ภายใต้กรอบแนวทาง “การสร้างสปปายะวัด” โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณของการมีส่วนร่วม ความรู้สึกหวงแหน และความเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกัน ในอดีตวัดสามกองประสบปัญหาสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ขาดระบบการจัดการที่เป็นระเบียบ จึงจำเป็นต้องยกระดับและฟื้นฟูบทบาทของวัดให้กลับมาเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชน ผ่านกิจกรรมที่ร่วมมือกันระหว่างวัดและชาวบ้าน ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางวัด และความเข้มแข็งทางชุมชน วัดทำหน้าที่เป็น “ผู้นำหลัก” ในการขับเคลื่อนกระบวนการ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ คณะสงฆ์ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และภาคเอกชน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การบูรณาการความร่วมมือดังกล่าว เป็นไปตามหลักพุทธพจน์ “สัพเพสัง สังฆมุตานัง สามัคคี วุฑฺฒิสาริศา” หมายถึง ความสามัคคีของหมู่ชนย่อมจะนำความเจริญมาสู่สังคม (พีรพงษ์ ตลับทอง, 2565, หน้า 42-57) ซึ่งสะท้อนเจตนารมณ์ของโครงการฯ ในการสร้างสุขภาวะอย่างรอบด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา พร้อมทั้งยกระดับวัดให้เป็น “สถานที่สปปายะ” ที่งดงามตามหลักภูมิสถาปัตยกรรมไทย นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงในระยะยาว

จากบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชน และการดำเนินโครงการ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข” ซึ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างวัด ภาคประชาชน และภาครัฐ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนทั้งในด้านกายภาพ จิตใจ สังคม และปัญญา วัดสามกอง ได้ดำเนินโครงการภายใต้แนวทางการสร้างสปปายะวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและฟื้นฟูวัดให้กลับมาเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างเป็นระบบจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อให้วัดสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับใด

1.2.2 การพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

1.3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1) ประชากร ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวน 9,386 คน (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2568, หน้า 12)

2) กลุ่มตัวอย่าง จากประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางของ ทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

1.4.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและตรงประเด็นจากผู้มีบทบาทและความรู้เกี่ยวข้องกับโครงการ “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข” ณ วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง สงขลา จังหวัดสงขลา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 คน ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดสามกอง นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งในมิติของศาสนา การปกครอง การศึกษา สาธารณสุข และชุมชน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณี ศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการคิด 2) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ได้แก่ เดือนมกราคม – กันยายน 2568

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

1.5.2 ทราบแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

1.5.3 ทราบองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ผู้รับผิดชอบสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยและเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยผู้วิจัย จึงได้ให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีความคิดเห็นหรือตัดสินใจไปในทางเดียวกัน มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมที่อาจเป็นการพัฒนาหรือแก้ปัญหาด้วยกันทั้งโดยตรงและโดยอ้อมตลอดจนได้ตรวจสอบหรือได้ประเมินผลร่วมกัน เพื่อที่จะให้กิจกรรมนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีของของชุมชนวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมตั้งแต่ การมีส่วนร่วมในการคิด, การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ, การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน, การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

การมีส่วนร่วมในการคิด หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนวัดสามกองเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเสนอความเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันวางแผนแนวทางเพื่อพัฒนาโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อให้โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการจริงของชุมชน และส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งความสุขอย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนวัดสามกอง มีบทบาทร่วมกันในการพิจารณาและเลือกแนวทางหรือมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนวัดสามกองได้มีการสนับสนุนและเข้าร่วมโครงการต่างๆ ในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการต่างๆ ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา

จังหวัดสงขลา เพื่อการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบผลการดำเนินงานของวัด ตลอดจนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของวัดสามกอง เพื่อการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อให้เกิดความชัดเจนและโปร่งใส รวมถึงตรวจสอบได้

แนวทางการพัฒนารูปแบบ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข หมายถึง โครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนากิจกรรมและพื้นที่ทางกายภาพของวัด คือ การจัดการพื้นที่ทางกายภาพ การพัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ และการพัฒนาพื้นที่ทางจิตใจและปัญญา ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

วัด หมายถึง วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

วัด ประชา รัฐ หมายถึง โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม

เพศ หมายถึง เพศของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ซึ่งจำแนกเป็น 2 เพศ คือ 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ช่วง คือ 1) อายุต่ำกว่า 30 ปี, 2) อายุ 30 - 40 ปี, 3) อายุ 41 – 50 ปี และ 4) อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ระดับคือ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี, 2) ปริญญาตรี และ 3) สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ หมายถึง การทำมาหากินที่ได้รับค่าตอบแทนของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) เกษตรกร 2) รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 3) รับจ้างทั่วไป/พนักงานบริษัทเอกชน 4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และ 5) อื่น ๆ

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา” ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำหลักการทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญมาใช้ในการ ดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัด
- 2.3 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข
- 2.4 บริบทพื้นที่วัดสามกอง จังหวัดสงขลา
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากนักวิชาการศึกษาที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามทฤษฎี ดังต่อไปนี้

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977, p. 45) จำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสรุป คือ มีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผน มีส่วนร่วมดำเนินการตามแผน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผน สิ่งที่ต้องทำในกระบวนการตัดสินใจประการแรก คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ จากนั้นจึงกำหนดนโยบายและกลุ่มเป้าหมาย การตัดสินใจเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ระยะเริ่มต้น ระยะวางแผนและระยะดำเนินการตามแผน

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งองค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินงานโดยพิจารณาว่าใครจะทำประโยชน์ด้วยวิธีใดได้บ้าง เช่น การสนับสนุนทรัพยากร การบริหารงาน รวมทั้งการประสานงานและขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยจะพิจารณาความสำคัญของผลประโยชน์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ทั้งผลที่เกิดในทางบวกและทางลบ อันเป็นประโยชน์และโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งจะมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวัง จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มที่ต่างได้

2.1.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

คำว่า การมีส่วนร่วม มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2554, หน้า 45) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนง ทั้งทางด้านจิตวิทยาสังคมที่ได้อธิบายถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม การเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสังคม ทางด้านการเมืองให้ความเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นการ กระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่สมาชิกในสังคม สร้างความเท่าเทียมกันและเพิ่มพลังอำนาจให้แก่สมาชิกทุกคน ทางด้านการพัฒนาให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางในการพัฒนาด้วยตัวเอง พร้อมทั้งมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และผลเสียที่เกี่ยวข้องจากการพัฒนา

วิชญ์ หยกจินดา (2557, หน้า 23) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม โดยสรุปว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือร่วมปฏิบัติ และร่วมที่จะรับผิดชอบด้วยกันว่าจะเป็นบุคคลหรือเป็นกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดการดำเนินงานการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ส่งผลให้การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ตามแผนงานหรือโครงการเกิดประสิทธิผล

ณัฐพร แสงประดับ (2557, หน้า 45) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวเนื่องกันในด้านของจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม โดยผลของการเกี่ยวเนื่องนั้นเป็นเหตุเร้าใจให้การกระทำบรรลุซึ่งจุดหมาย ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบ

เรณูมาศ รักษาแก้ว (ม.ป.ป.) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่บุคคลหรือกลุ่มมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเองและชุมชน โดยการมีส่วนร่วมนี้สามารถเกิดขึ้นได้ในหลายระดับตั้งแต่การเข้าร่วมในการวางแผนการตัดสินใจไปจนถึงการประเมินผล

พระคำหล้า ไชยวง (2561, หน้า 34) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนแสดงเจตนาด้วยการให้ความคิดเห็นและด้วยการลงมือทำ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาหรือดำเนินการพัฒนาให้เกิดผลที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ชอบ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ตลอดจนกลุ่มชนและสังคมโดยรวม โดยผลที่ได้เกิดขึ้นนั้นเป็นความตั้งใจที่แท้จริง

สิทธิรัชต์ วารุณสรัทธา (2559, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มมีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา ซึ่งอาจรวมถึงการแสดงความคิดเห็น การเสนอข้อเสนอนะ และการมีบทบาทในการดำเนินการ เพื่อให้กิจกรรมหรือโครงการนั้นตอบสนองต่อความต้องการและตามความคาดหวังของประชาชน

อำภา สมันพีช (2561, หน้า 45) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมอาจพิจารณาแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ โดยผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ มักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจเพื่อที่จะให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป หรือเกิดผลงานอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรง จึงมีสาระสำคัญที่ว่าเป็นการร่วมอย่างเป็นทางการ และมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น และ 2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน การร่วมเข้าช่วยสมทบ อาจจะไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น

จุฑามาศ พันสุวรรณ (2562, หน้า 22) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะตัดสินใจ การสนับสนุน การปฏิบัติงาน การพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา ฉะนั้นประสิทธิผลขององค์กร จึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือที่จะผลักดันให้ภารกิจประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายดังที่ทุกคนได้คาดหวัง

สมบัติ นามบุรี (2562, หน้า 45) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการที่จะดำเนินงานพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ โดยความเต็มใจ

สุธาวิ กลิ่นอุบล (2562, หน้า 5) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มมีโอกาสและอำนาจในการมีบทบาทในกิจกรรมหรือการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขาเอง โดยการมีส่วนร่วมนี้สามารถช่วยให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

พระครูกิตติวิธานนุกุล เข่งนุ้ย และคณะ (2567, หน้า 8) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคณะมีความคิดเห็นหรือตัดสินใจไปในทางเดียวกัน มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ที่อาจเป็นการพัฒนาหรือแก้ปัญหาด้วยกันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ตลอดจนได้ตรวจสอบหรือได้ประเมินผลร่วมกัน เพื่อที่จะให้กิจกรรมนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสมัครใจ เพื่อให้การบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ จะ

เป็นประโยชน์ทั้งต่อบุคคล กลุ่มบุคคล หรือส่วนรวมโดยประชาชนต้องเป็นคนตัดสินใจในกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยตนเองและรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

2.1.2 ขอบข่ายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ ขอบข่ายของการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

จุฑามาศ พันสวรรค์ (2562, หน้า 25) ได้ให้ขอบข่ายของการมีส่วนร่วมดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีบทบาทในการตัดสินใจที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อชุมชน เช่น การประชุมสภาชุมชน หรือการโหวตในเรื่องที่สำคัญ 2) การมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงาน การเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานและการปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำงานในโครงการพัฒนา 3) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล การมีบทบาทในการตรวจสอบผลลัพธ์และการประเมินความสำเร็จของโครงการ เช่น การจัดทำรายงานการประเมิน 4) การมีส่วนร่วมในการวางแผน การเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนการวางแผนและออกแบบกิจกรรมหรือโครงการ

สุธาวิ กลิ่นอุบล (2562, หน้า 8) ได้ให้ขอบข่ายของการมีส่วนร่วมดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในระดับชุมชน การเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการสร้างความตระหนัก การมีบทบาทในการเพิ่มความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่กำลังดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสาธารณะการมีบทบาทในการจัดกิจกรรมสาธารณะและการประชุมที่เกี่ยวข้อง 4) การมีส่วนร่วมในการสร้างข้อ เสนอแนะ การเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอในการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการ

อัญชลี ทองบุญ (2563, หน้า 75) ได้ให้ขอบข่ายของการมีส่วนร่วมดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร การเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรในระดับชุมชน เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและงบประมาณ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการและการปฏิบัติงานในโครงการต่างๆ 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การเข้ามามีบทบาทในการประเมินผลลัพธ์และการติดตามผลของโครงการ 4) การมีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบ การเข้ามามีบทบาทในการออกแบบโครงการและกิจกรรมที่มีผลต่อชุมชน

วิไลลักษณ์ ไชยลังกา (2565, หน้า 54) ได้ให้ขอบข่ายของการมีส่วนร่วมดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีบทบาทในการวางแผนและการออกแบบโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีบทบาทในการร่วมกันตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนและชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานและการจัดการโครงการหรือกิจกรรม 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีบทบาทในการประเมินผลลัพธ์และการติดตามผล

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมจะครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรม โดยเน้นบทบาทของบุคคลหรือชุมชน ในทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จและตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

2.1.3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการได้ให้องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

จุฑามาศ พันสวรรค (2562, หน้า 35) ได้เสนอองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมไว้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจ การเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจที่สำคัญ ซึ่งรวมถึงการเสนอความคิดเห็นและการร่วมลงคะแนนในกระบวนการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในระดับการดำเนินการ การมีบทบาทในกระบวนการดำเนินการของโครงการหรือกิจกรรม เช่น การมีส่วนร่วมในที่ทีมงานหรือการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ 3) การมีส่วนร่วมในระดับการตรวจสอบและประเมินผล การมีบทบาทในการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของโครงการ เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 4) การมีส่วนร่วมในระดับการวางแผน การเข้ามามีบทบาทในกระบวนการวางแผนและออกแบบโครงการเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

เสาวภา สินสุภา (2566, หน้า 1 - 8) ได้นำเสนอองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และการมีบทบาทในการดำเนินการของกิจกรรมเหล่านั้น 2) การมีส่วนร่วมในการสร้างและการแสดงความคิดเห็น การมีบทบาทในการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร การเข้ามามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมหรือโครงการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล การมีบทบาทในการติดตามผลลัพธ์ของโครงการและการประเมินผลเพื่อการปรับปรุง

อัญชลี ทองบุญ (2563, หน้า 95-101) ได้เสนอองค์ประกอบหลักของการมีส่วนร่วมว่า 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน การเข้ามามีบทบาทในกระบวนการวางแผนและการออกแบบกิจกรรมหรือโครงการ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีบทบาทในการตัดสินใจที่มีผลต่อการดำเนินงานและผลลัพธ์ของโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีบทบาทในการดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ 4) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล การเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบและประเมินผลของโครงการ

วิไลลักษณ์ ไชยลังกา (2565, หน้า 118-124) ได้เสนอองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในรูปแบบดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบ การมีบทบาทในการกำหนดแผนและออกแบบกิจกรรมหรือโครงการ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีบทบาทในการดำเนินงานและการปฏิบัติการกิจในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีบทบาทในการประเมินผลลัพธ์และการติดตามความก้าวหน้าของโครงการ 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม

พีรพัฒน์ ทองยี่ม (2567, หน้า 1-10) สรุปได้ว่า ของประกอบของการมีส่วนร่วมไว้ว่า 1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีบทบาทในการกำหนดแผนและออกแบบกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของชุมชน 2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจที่สำคัญ ซึ่งรวมถึงการเสนอความคิดเห็นและการร่วมลงคะแนนในกระบวนการตัดสินใจ 3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีบทบาทในการดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงการเข้าร่วมในทีมงานและการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ 4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล การมีบทบาทในการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของโครงการ เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 5. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร การเข้ามามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรที่ใช้ในกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุด และ 6. การมีส่วนร่วมในการสร้างและแสดงความคิดเห็น การมีบทบาทในการเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรม

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่รวมทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ ดำเนินการ ตรวจสอบประเมินผล รวมถึงการจัดการทรัพยากรและการแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชน เพื่อให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการ และเกิดความยั่งยืนในระยะยาว

2.1.4 กระบวนการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมไว้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการรับรู้และแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนี้

พิเชษฐ วังศ์เกียรติขจร (2552, หน้า 62-63) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ค้นหาปัญหาและสาเหตุของประชาชนจากเหตุผลพื้นฐาน
2. วางแผนดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยประชาชนในชุมชน
3. ลงทุนด้านแรงงาน การประกอบกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนมีความผูกพันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ
4. ติดตามประเมินผล ค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องมาเป็นบทเรียนในการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพ

โกวิท พวงงาม (2552, หน้า 273-274) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการให้กลุ่มองค์กรในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการคิด หมายถึง การร่วมคิดค้นหาปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและความต้องการ รวมทั้งร่วมคิดสร้างวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์หรือวิธีการทางานให้ได้ผลตามความต้องการที่กำหนด

2. การมีส่วนร่วมในตัดสินใจ การจัดทำแผนร่วมกัน เป็นการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคนในองค์กรต่าง ๆ ที่รวมกลุ่มกันขึ้นในแผนการดำเนินงานนั้น อาจจะมีโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่ออนาคต

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการรวมกลุ่มคนในกลุ่มต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันตามแผนที่วางไว้ภายใต้จิตสำนึกที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

4. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ ผลจากการที่ทุกคน ทุกองค์กรได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และเกิดผลตามที่ตั้งจุดประสงค์และเป้าหมายไว้ทุกคนก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกันและทุกคนก็ต้องรักษาประโยชน์ที่ได้นี้ให้ได้รับตลอดไป

5. การมีส่วนร่วมในติดตามผลประเมินผล การติดตามผลประเมินผลการดำเนินงานที่กลุ่มได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้น จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ทราบปัญหาอุปสรรค เพื่อร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphof, 1980, p.213) ได้อธิบายและวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้วยความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหาซึ่งในขั้นตอนนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่นกลุ่มสตรีหรือกลุ่มหนุ่มสาวเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) เป็นร่วมกันการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจูงบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรม ผู้ที่จะเข้าปฏิบัติโครงการหรือให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือเพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญ แต่ถ้าเป็นการมี

ส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ การร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตการเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไร บางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้จะเห็นถึงอิทธิพลของพลังความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำประยุกต์ใช้ต่อไป

สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกิจกรรมที่ตั้งไว้ ประกอบ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2.2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัด

ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ผู้วิจัยได้ทบทวนจากงานวิชาการแล้วพบว่า มีนักวิชาการที่กล่าวถึงความหมาย แนวคิดและแนวทางในการพัฒนาวัดเอาไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1. ความหมายของวัด

จากการตรวจสอบเอกสาร พบว่านักวิชาการได้ให้ความหมายของวัดได้หลายท่านดังจะได้นำเสนอพอเป็นตัวอย่างดังนี้

กรมการศาสนา (2542, หน้า 223-228) ได้ให้ความหมายของคำว่าวัดไว้ว่า “วัด” คือสถานที่ทางศาสนาตามปกติแล้ว จะมีเสนาสนะและอาคารวัดต่างๆ เป็นที่พำนักอยู่ อาศัยศึกษาปฏิบัติธรรมวินัยและประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ของพุทธบริษัทโดยทั่วไป และเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและทางสังคมด้วยวัดมีฐานะทางกฎหมายถือเป็นนิติบุคคลเท่าเทียม กันตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ได้จำแนกวัดออกเป็น 2 อย่าง คือ

1. วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาได้แก่ “อาราม” ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.11 และวัดที่เลื่อนฐานะมาจากสำนักสงฆ์ โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเพื่อเป็นประโยชน์แก่สังฆกรรมตามพระธรรมวินัยสำหรับพระสงฆ์นับว่าเป็นวัดที่สมบูรณ์ด้วยฐานะทั้งทางกฎหมายและทางพระวินัยทุกประการ

2. สำนักสงฆ์ได้แก่ วัดที่เป็นกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งวัดแล้วแต่ยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมารวมถึงวัดที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างขึ้นตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 (พ.ศ. 2445)

พระธรรมวรนายก (โอภาส นริทุติเมธี) (2546, หน้า 165-166) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัดในสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน วัดเป็นสถานที่ประเพณีพรหมจรรย์ของพระภิกษุสามเณรและประชาชนผู้เคร่งครัด วัดเป็นสถานที่สำหรับประชาชนไปใช้ในบำเพ็ญกุศลต่างๆ และได้อาศัยใช้สาธารณูปโภค วัดเป็นดินแดนแห่งความสงบคือเป็นที่อยู่ของผู้สงบ วัดเป็นสถานศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้แทบทุกสาขตั้งแต่ชั้นต่ำจนถึงชั้นสูง วัดเป็นสโมสรสถานหรือสมาคมที่ชุมนุมพักผ่อนหย่อนอารมณ์ของประชาชนทั่วไป วัดเป็นสุขศาลาโรงพยาบาลหรือแพทย์สถานที่พระบริการชาวบ้านผู้ป่วยไข้ วัดเป็นสถานที่พำนักของคนไร้ที่พึ่งเช่น กำพร้า อนุภรรยา หรือประสบไฟไหม้ น้ำท่วม วัดเป็นที่พึ่งหลบลี้หนีภัยของคนที่ถูกภัยคุกคามเช่น ภัยสงคราม และเป็นสถานที่พึ่งของผู้ตายและญาติของผู้ตาย

พระสุธีรัตนบัณฑิต และพระมหาสุชาติภัก อภินนฺโท (2563, หน้า 27) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัด ไว้ว่า วัด เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย

เสนาสนะและอาคารต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่พำนักของพระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในการปฏิบัติธรรม ตลอดจนเป็นสถานที่ประกอบบำเพ็ญกุศลของพุทธศาสนิกชน ยังเป็นสถานที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้มากมาย เป็นสถานที่เจียบสงบ และเป็นแหล่งลด ละ เลิกอบายมุข ซึ่งเป็นสถานที่ในการประพฤติพรหมจรรย์ของ พระภิกษุ สามเณร และประชาชนผู้ไคร้ธรรม

สรุปได้ว่า วัด หมายถึง สถานที่ทางศาสนา สำหรับประกอบศาสนพิธีต่าง ๆ พระสงฆ์ใช้ปฏิบัติธรรม ศึกษาพระธรรมวินัย เผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ที่พระสงฆ์จำพรรษา และเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่นับถือพระพุทธศาสนา

2.2.2 แนวคิดการพัฒนาวัด

แนวคิดการพัฒนาวัด ได้มีนักวิชาการได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัด ดังนี้

พระสุธีรัตนบัณฑิต และ พระมหาชุตีภัก อภินนโท (2563, หน้า 29) ได้กล่าวว่า การพัฒนาวัดเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะความผูกพันของคนไทยที่มีต่อวัดนั้น มีความลึกซึ้งซึ่งการพัฒนาวัด จึงควรมีรูปแบบแตกต่างไปจากการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นๆ เพราะความเลื่อมใส ศรัทธาเป็นเรื่องของจิตใจ การพัฒนาวัดจึงต้องคำนึงทั้งในแง่ของการอนุรักษ์ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมรวมทั้งคำนึงถึงกิจกรรมต่อเนื่องต่อลักษณะทางกายภาพของวัด เช่น การจัดให้มีสถานที่จอดรถที่ไม่รบกวนสถานที่ปฏิบัติธรรมหรือประกอบกิจกรรมทางศาสนา มีการแบ่งแยกเขตสังฆวาส พุทธาวาสกับสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยว

พระราชธรรมโมลี (2543, หน้า 70) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาในการพัฒนาวัดในปัจจุบันก็ต้องพูดถึงถึงตัวบทบาทของวัดและพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้นำหน้าที่ปกครองวัดในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส แต่ก่อนจะเห็นได้ว่าวัดนั้น มีบทบาทต่อสังคมแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการสงเคราะห์ และด้านศาสนพิธีต่าง ๆ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้ บทบาทของวัด เริ่มจะจางหายและหมดไป เพราะสังคมของเราไปรับความเจริญสมัยใหม่แบบตะวันตก มาเป็นวิถีชีวิต แต่ก่อนวัดซึ่งเคยเป็นสถานที่ศึกษา มีพระสงฆ์เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้กำลังจะสูญหายไป สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และตัวพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่ผู้บริหารวัดไม่ สร้างสรรค์ปรับปรุงวัดและตัวเข้ากับความเจริญ

พระธรรมรัตนกรณ (สมศักดิ์ โชติธโร) (2564, ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า พัฒนาสังคมก็คือการพัฒนาวัด การพัฒนาวัดให้ให้กลับมารมรื่น สงบเงียบ เรียบง่ายและเป็นของชุมชน ก็ต้องมาดูที่พระสงฆ์ สามเณรว่าได้รับการศึกษา การอบรมให้มีความรู้ความสามารถ เข้าใจโลก เข้าใจสังคม จนสามารถประยุกต์พุทธธรรมมาใช้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่สังคมได้อย่างไร วัดคงจะพัฒนาไปไม่ได้เลย ถ้าหากพระภิกษุสามเณร ศาสนทายาท ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนายังไม่ได้พัฒนาศักยภาพให้มีการบ่มอบรมเพราะความรู้ความสามารถที่ล้าจาวัตรและจิตละจิตวิญญานอย่างแข็งแกร่งเพียงพอ

พระครูพิมลธรรมภาณี (2545, หน้า 59) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัดไว้ว่า การพัฒนาวัดในทัศนสังคมปัจจุบัน จำเป็นต้องใช้เชิงรุกในการพัฒนาวัดควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านจิตใจ ส่วนรูปแบบโครงสร้าง แนวทาง และวิธีการพัฒนาวัดนั้น ต้องมีหลักการ 7 อย่าง คือ

1. วางผัง (แผนพัฒนา)
2. ตั้งโครงการ (ขั้นตอนการพัฒนา)
3. งานมีทิศ (ทิศทางการพัฒนา)
4. การคิดเป็นระบบ (ศึกษายุทธศาสตร์ กำหนดยุทธวิธี เตรียมบุคลากร) วิทยาอย่างแข็งแกร่งเพียงพอ)
5. เคารพกติกา (ยึดหลัก รักแบบ)
6. การจัดการศึกษา (การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย)
7. พัฒนาสังคม (ช่วยนะ ทำความเข้าใจ ให้ความร่วมมือกับคณะสงฆ์ และรัฐบาล)

บุญเลิศ โสภา (2548, อ้างถึงใน พระเอกชัย นนตรี 2562, หน้า 31) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาวัดจะต้องเน้นวัดเป็นดั่งเช่นในอดีตด้วย และจะต้องมีการพัฒนาให้ดีกว่าในอดีตที่ผ่านมา เพียงแต่สถานการณ์ทำให้กระบวนการของการพัฒนาวัดบางอย่างเปลี่ยนรูปแบบไป อาจจะมาจากสาเหตุและปัจจัยภายนอก ภายใน และปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม โดยเฉพาะโลกได้เข้าสู่ระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ ระบบอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการบริหารจัดการ เข้ามามีบทบาทชี้นำมากขึ้น กระบวนการพัฒนาจึงเปลี่ยนไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาอนุรักษ์ ส่งเสริมความดีงามของสถานภาพวัดในอดีตและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งในฐานะพุทธบริษัทที่มีส่วนรับผิดชอบ การสอดส่อง ดูแลสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมกิจการต่าง ๆ ของวัดที่อยู่ในชุมชนของตน มีส่วนร่วมที่สำคัญในการสร้างความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา มีความรู้สึกที่ตนเองจะต้องมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมห่วงแหน อนุรักษ์ รักษาสิ่งของภายในวัด การมีส่วนร่วมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว (2542, อ้างถึงใน พระเอกชัย นนตรี 2562, หน้า 29) ได้กล่าวไว้ว่า วัดเป็นสุดยอดของแหล่งท่องเที่ยวเพราะเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรม มีทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรที่เป็นวัฒนธรรม บทบาทของวัดในปัจจุบันสามารถสนองประโยชน์ได้ทั้ง 2 ด้าน คือ ทั้งทาง ด้านเศรษฐกิจและสังคม ทางด้านการนำรายได้เข้ามาทำนุบำรุงวัด ทำนุบำรุงท้องถิ่น ให้มีความสงบ ความร่มเย็นกับผู้อยู่มาเยือน ให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจพุทธศาสนาได้ดีขึ้น วัดจะต้องมีสื่อความหมายการ ทำให้คนรับรู้ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความสามารถพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี ทำให้ประโยชน์ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สร้างความร่มเย็นให้แก่ชุมชน

เพื่อที่ศาสนาจะได้ดำรงอยู่ และเป็นส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยให้สร้างสังคมของเราให้มีความสุขสืบไป

พระธรรมปริยัติเวที (2550, หน้า 83) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาวัด ไว้ว่า การที่จะพัฒนาอะไรก็ตามสิ่งแรกที่ต้องพัฒนามาก่อนอื่นใดก็คือ การพัฒนาตนเองถ้าสามารถพัฒนาตนเอง ได้ดีมี คุณธรรมซื่อสัตย์ สุจริต ทั้งต่อหน้าและลับหลังได้ต่อไปจะพัฒนาคนอื่นก็ทำได้ง่ายเพราะคนอื่นจะเกรงใจให้ความเคารพนับถืออย่าเกรงจะต้องมีการพัฒนา 5 ประการคือ

1. มีความรู้สึกหวงแหน รัก และช่วยกันดูแลรักษา
2. สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย 5 ประการ คือ เป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณรที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรมเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของประชาชน ชาวบ้านรอบวัดเป็นที่ประชาชน ชาวบ้านรอบวัดได้มารับการปลูกฝังศีลธรรมเป็นศูนย์กลางสำหรับประกอบกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของประชาชนรอบวัด

3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดต้องสะอาดร่มรื่น มีการจัด กิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัด เพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย ประชาชนจะได้เห็นคุณค่าพระพุทธศาสนา และเข้าวัดมากขึ้น

4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดควรเป็นแกนนำของประชาชนในท้องถิ่นในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณูปโภค สาธารณูปการตลอดจนการส่งเสริมอาชีพซึ่งควรใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

5. ให้เกิดการยอมรับตลอดไปว่า วัดกับชุมชนนั้น ๆ เป็นหน่วยเดียวกัน ให้ความช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

จิตติพร สะสม (2553 อ้างถึงใน พระเอกชัย นนตรี 2562, หน้า 28) ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลาช้านานเคียงคู่กับการสร้างชาติบ้านเมืองวิถีของชาวไทยเกี่ยวข้องกับวัดตั้งแต่เกิดจนตาย วัดจึงมีความสำคัญต่อคนไทยอย่างยิ่ง ทั้งนี้ก็เพราะวัดเป็นสถานที่อยู่ของผู้ทรงศีลทรงธรรมผู้ที่ออกบวชเป็น ภิกษุและสามเณรตลอดทั้งแม่ชีและอุบาสิกาก็ได้อาศัย วัดเป็นที่รักษาศีลและปฏิบัติธรรมเพราะวัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลเมื่อวัดเป็นสถานที่อยู่ของนักบวชและผู้รักษาศีลปฏิบัติธรรม วัดจึงเป็นสถานที่ ศักดิ์สิทธิ์คนไทยจึงนิยมไปทำบุญที่วัด นอกจากนี้วัดเป็นสถานที่ศึกษาวิชาต่างๆ วัดนอกจากจะเป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุและสามเณรแล้ววัดยังเป็นสถานที่ศึกษาวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาชีพ และวิชาสามัญของชาวบ้านดังที่โรงเรียนต่าง ๆ และวัดยังเป็นสถานสังคมสงเคราะห์ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นบุญเขตแห่งความเมตตา

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554, หน้า 13) อธิบายว่า การปรับปรุงสภาพวัดและการดำเนินกิจกรรมของวัด จนกระทั่งมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน และเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวัด ดังนี้

1. พัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกแก่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นว่าวัดเป็นของตน มีความรู้สึกมีส่วนร่วม ห่วงเห่นและช่วยกันดูแลรักษา

2. สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย 5 ประการ คือ 1) เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร 2) เป็นที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม 3) เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน 4) เป็นที่ที่ชาวบ้านได้เข้ามาหาความสงบทางกายทางใจ 5) เป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน

3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดต้องสะอาด ร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย และหลักพระพุทธศาสนา

4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น ในการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ การจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งควรให้วัดเป็นศูนย์กลาง

5. ให้เกิดการยอมรับตลอดไปว่าวัดกับชุมชนนั้นๆ เป็นหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวทางให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

พระเอกชัย นนตรี (2562, หน้า 32) ได้สรุปว่า การพัฒนาวัด หมายถึง วัดที่ดีจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติสูง วัดเป็นสถานที่ศึกษาของผู้ทรงศีลธรรม รักษาศีล และปฏิบัติธรรม และวัดยังเป็นสถานที่สังเคราะห์ ซึ่งเป็นที่รู้จักว่าเป็นบุญแห่งความเมตตา การพัฒนาวัดจึงต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม สภาพจิตใจของพุทธศาสนิกชน อีกอย่างวัดจึงเป็นที่สื่อความหมายในการประชาสัมพันธ์ ที่จะช่วยสร้างสรรค์ปรับปรุงวัดให้เป็นสถานที่ร่มรื่นร่วมเย็นต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนาวัด การพัฒนาวัดให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งพระสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนต่อไป

2.2.3 แนวทางดำเนินงานในการพัฒนาวัด

กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา (2554, หน้า 52) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัดไว้ว่า นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาวัดจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะกับพุทธศาสนิกชนที่มีภูมิสำเนาที่อยู่อาศัยทั้งในและนอกพื้นที่ โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์เดียวกันที่จะช่วยกันดำเนินงานในการพัฒนาในทุกๆ ด้าน จึงต้องมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาวัด ควรที่จะดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อระดมความคิดและความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งอาจประกอบด้วยพระสงฆ์ภายในวัด ประมาณ 5-7 รูป คฤหัสถ์ประมาณ 7-10 คน โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และสำคัญจะต้องพร้อมที่จะให้ความร่วมมือด้วยดี เมื่อติดทาบตามเป็นการ

ภายในเรียบร้อยแล้ว จึงจะมีประกาศแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วปิดประกาศให้ทราบทั่วกันทั้งวัดและหมู่บ้าน และการจัดทำสำเนาเอกสารส่งให้เจ้าคณะปกครองเหนือตนตามลำดับทราบด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การชี้แจงพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด การประชุมชี้แจงให้พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด เป็นสิ่งจำเป็นที่ท่านเจ้าอาวาสควรกระทำเป็นระยะ ๆ ประมาณปีละ 1 ครั้ง การชี้แจงนั้น คือ การแจ้งความเปลี่ยนแปลงของวัด และความก้าวหน้าในการพัฒนาให้ทราบโดยทั่วกัน และขอความร่วมมือจากบุคคลในวัดทุกประเภท ถ้าวัดมีโรงเรียนตั้งอยู่ในวัดก็ให้คำแนะนำแก่ครูนักเรียนด้วย เช่น วัดเริ่มทำความสะอาดบริเวณวัด ก็ให้ทุกคนรู้จักช่วยกันรักษาความสะอาด อย่าทิ้งเศษกระดาษหรือเศษอาหารบนลานวัด เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ประชุมกรรมการประชุมครั้งแรกถือเป็นครั้งที่สำคัญมาก ควรนัดประชุมวันที่กรรมการจะมาประชุมได้พร้อมเพียงกันเรื่องที่ควรนำเข้าวาระการประชุมครั้งแรกควรมีดังนี้

1. เรื่องที่ประธานแจ้งให้ทราบ การแจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงนโยบายของรัฐบาล และคณะสงฆ์ในการพัฒนาวัดว่า มุ่งที่จะส่งเสริมให้วัดพัฒนาทางด้านวัตถุ และทางด้านจิตใจควบคู่กันไป สำหรับเป้าหมายในการพัฒนาวัดก็คือ มุ่งพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งเจ้าอาวาสจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวดีพอ เพื่อสมาชิกจะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน การพัฒนาวัดจะได้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามเป้าหมาย

2. เรื่องอาณาเขตของวัด ควรจะพิจารณากันในเรื่องการจัดให้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัดให้เรียบร้อย การกำหนดเขตวัดเพื่อการจัดทำแผนผังวัด ได้แก่ การกำหนดว่า หน้าวัด หลังวัด ควรอยู่ทิศทางใดจึงจะเหมาะสม จะแบ่งเนื้อที่วัดออกเป็นเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตสาธารณสงเคราะห์ตรงไหน อย่างไร จำเป็นต้องจัดทำรั้วหรือกำแพงหรือไม่ดังนี้ เป็นต้น

3. เรื่องการจัดทำโครงการพัฒนาวัด สมาชิกต้องช่วยกันเสนอความคิดเห็นว่าให้ทางวัดควรจะต้องมีอะไรบ้าง สิ่งไหนจำเป็นจะต้องทำก่อนหรือหลัง จะทำเมื่อไร ใช้เวลาเท่าใด ใช้กำลังพล และงบประมาณจากไหน งานนั้น ๆ ควรมอบหมายให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินงาน รวบรวมได้แล้ว จัดทำเป็นแผนงานของวัด เรียงตามลำดับงานที่สำคัญและความจำเป็นก่อนหลังไว้เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานและติดตามประเมินผล

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำแผนผังวัด ควรหาผู้ที่มีความรู้ในการทำแผนผังมาช่วยในการจัดทำ ให้ เช่น ช่างจากกรมการศาสนา ช่างจากเทศบาล เป็นต้น แผนผังวัดควรจัดทำเป็น 2 แบบ คือ 1. แผนผังปัจจุบัน แสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของสภาพปัจจุบันทั้งหมด และ 2. แผนผังโครงการ เป็นผังที่ควรจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาวัดตามมติที่ประชุมกรรมการพัฒนาวัด

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำโครงการพัฒนาวัด เมื่อคณะกรรมการได้ประชุมหารือกันในการแผนงานพัฒนาของวัดว่าจะต้องทำงาน หรือกิจกรรมใดบ้างตามลำดับความสำคัญ

ก่อนหลังแล้ว ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ ควรจะได้เขียนโครงการกิจกรรมให้ชัดเจนเสนอกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ/กิจกรรมของวัดที่จะพัฒนาแยกได้ 2 ทาง คือ

1. การพัฒนาทางด้านวัตถุ หมายถึง การพัฒนาสภาพวัดให้เกิดศรัทธาทางรูปธรรม ซึ่งได้แก่ อาคารเสนาสนะ มีเอกลักษณ์ของการเป็นวัดไทย ปลูกสร้างอยู่เป็นหมวดหมู่สวยงามและไม่ใหญ่โตเกินความจำเป็นแห่งประโยชน์ใช้สอยและสภาพแวดล้อมของวัดและชุมชน ถนนบริเวณภายในวัดสะอาด ร่มรื่น ตกแต่งด้วยไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับอย่างเหมาะสม การก่อสร้างอาคารสถานที่ต่างๆ ควรดำเนินการใช้สอดคล้องกับแผนผังโครงการที่จัดทำไว้

2. การพัฒนาทางด้านจิตใจ หมายถึง การพัฒนาทางนามธรรม เช่น การปลูกฝังด้าน คุณธรรม จริยธรรมแก่พุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจะเป็นศูนย์กลาง จัดทำขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกต่อชุมชนหมู่บ้านนั้น การพัฒนาทางด้านนี้ ควรจะนำหน้าหรือพัฒนา ควบคู่ไปกับการปรับปรุงสภาพวัดทางด้านวัตถุหรือรูปธรรม

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการพัฒนาวัด เมื่อได้จัดทำแผนผังวัดทำแผนและโครงการพัฒนาวัด ได้แก่ การกิจกรรมต่าง ๆ เสร็จและผ่านความเห็นชอบจากกรรมการในการประชุมครั้งต่อๆ มาเรียบร้อยแล้ว การพัฒนาไปเลยโดยอาจจะกำหนดวันชุมนุมสัปดาห์และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้ออกประกาศชี้แจง ความมุ่งหมายในการพัฒนาวัด และโครงการต่าง ๆ ที่วัดจะดำเนินการให้ทราบโดยทั่วกัน พร้อมทั้ง เชิญชวนและขอความร่วมมือจากประชาชน ในการที่จะดำเนินการพัฒนาวัดในโครงการต่าง ๆ นั้น ด้วย จากนั้นจะร่วมกันทำความสะอาด ปลูกต้นไม้ ทำรั้ววัด ได้เป็นที่ระลึกจะเป็นการดียิ่งซึ่งในโอกาส ข้างหน้าวัดจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านอีกต่อไปด้วยดี

สรุปได้ว่า แนวทางดำเนินงานในการพัฒนาวัด สามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และจะทำให้การดำเนินงานตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้วัดได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านและยั่งยืน เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของสังคมต่อไป

2.2.4 ประโยชน์ของการพัฒนาวัด

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

2. มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและ อย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

3. มีลักษณะเป็นพลวัต คือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็ว หรือช้า ๆ ปริมาณมาก หรือน้อยก็ได้

4. เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะมีการทำให้เปลี่ยนแปลงไปด้านใดด้วยวิธีการใดเมื่อไรใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

5. เป็นวิธีการพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่จะนำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

6. เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแต่แนวความคิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

7. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่เป็นการพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

8. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

9. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไรขณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิม ก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ ๆ จนเกิดขึ้นอยู่เสมอ (กันตยา เพิ่มผล, 2552, หน้า 35-38)

การพัฒนาที่จะส่งผลต่อส่วนรวมใน 3 ลักษณะ ซึ่งประกอบด้วย

1. ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งอำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมากและมีคนส่วนหนึ่งเขียนว่า การพัฒนานั้น หมายถึงเรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึงเรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

2. ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกัน เราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่มีที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการพัฒนา จะเป็นการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ หรือที่เคยปฏิบัติอยู่ ตลอดจนการที่สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรค ขอบกพร่องต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เมื่อการพัฒนาถูกกำหนด ทำให้การพัฒนาสำคัญ เพราะจะทำให้มีความก้าวหน้ามีความเจริญ และมีความมั่นคงต่อไป

2.3 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

2.3.1 ความเป็นมาของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

สังคมไทยเป็นสังคมที่ยอมรับพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติเพราะคนไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 90 นับถือพระพุทธศาสนาและได้รับการหล่อหลอมด้วยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน วิถีชีวิตของคนไทยจึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนา แต่เมื่อสังคมโลกเปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านสื่อสารมวลชน ด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำพาให้สังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

จากภาวะวิกฤติด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะส่งผลกระทบทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อพระพุทธศาสนา แม้ว่าหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาจะเป็นสัจธรรม ทนสมัย แต่องค์กรทางพระพุทธศาสนาและบุคลากรทางศาสนาก็เป็นเหตุนำมาซึ่งวิกฤติศรัทธา อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ทำให้ต้องเกิดการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อรักษาศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้มั่นคง และให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นที่พึงพอใจและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง

พระมหาเถรสมาคมและรัฐบาลได้เห็นชอบร่วมกัน ในการอนุมัติแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ระยะ 5 ปี และระยะ 20 ปี ซึ่งเกิดจากการระดมความคิดเห็นกรอง และเห็นชอบร่วมกันของคณะสงฆ์ทั่วทุกภูมิภาคตามมติมหาเถรสมาคมในการประชุมครั้งที่ 5/2559 (มติที่ 106/2559) และในการประชุมครั้งที่ 2/2560 เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2560 ที่มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “พุทธศาสน์มั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน” อันเป็นการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” อย่างเป็นรูปธรรม (ฝ่ายสาธารณูปการ มหาเถรสมาคม, 2563, หน้า 1-41)

แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาประกอบด้วย พันธกิจ 6 ด้าน ตามพันธกิจคณะสงฆ์ คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านศาสนศึกษา 3) ด้านศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านเผยแผ่ 5) ด้านสาธารณูปการ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังได้เพิ่มภาระงานพิเศษอีก 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลาง

พระพุทธศาสนาโลกเป็นการดำเนินการภายใต้ค่านิยม(Core Value) ที่ว่า “อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา สู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน”

“โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข” เป็น 1 ใน 14 โครงการเชิงยุทธศาสตร์ มีแนวคิดที่ว่าวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นเสาหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจ วัดจึงถือเป็นสถานที่สำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทย ต่อมาวัดกลายเป็นสถานที่ผู้คนในทุกระดับมาใช้จนทำให้วัดกลายเป็นที่สกปรก ไม่เรียบร้อย การขาดการวางระบบการจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับวัด รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะภายในวัดยังไม่เป็นระบบ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น สถาบันอาศรมศิลป์ ได้ร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้ดำเนินการโครงการวัดสร้างสุข และวัดบันดาลใจ เพื่อนำแนวคิด 5 ส มาพัฒนาปรับปรุงลงสู่บริบทของวัด เพื่อให้วัดเป็นสถานที่ร่มรื่น สวยงาม เหมาะสมกับการเรียนรู้ เป็นพื้นที่แบบอย่างทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ รวมถึงการนำแนวคิดการออกแบบพื้นที่ตามหลักภูมิสถาปัตยกรรมมาใช้ในการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สัปปายะ เป็นอารามที่รื่นรมย์ มีความสวยงามตามหลักภูมิสถาปัตยกรรมไทย เป็นศูนย์กลางของชุมชนที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างสุขภาวะทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจ สังคม และปัญญาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนารูปแบบและนำแนวคิดของ 5 ส ซึ่งประกอบไปด้วย สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย ลงสู่บริบทของวัดและชุมชน
2. เพื่อพัฒนาและจัดระบบฐานข้อมูลองค์ความรู้ในการพัฒนาวัดและชุมชน รวมทั้งการออกแบบพื้นที่ของวัดให้เป็นสัปปายะสถานและการพัฒนาสู่วิถีแห่งอารยสถาปัตย์
3. เพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นพื้นที่ต้นแบบของการพัฒนาทั้งด้านกายภาพ การเรียนรู้ จิตใจแลปัญญา โดยบูรณาการแนวคิด 5 ส หลักสัปปายะ 7 และหลักความรับผิดชอบต่อสังคมไปสู่ประชาชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง
4. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในสังคมไทย รวมถึงกลุ่มวิชาชีพ ดันตัวเรื่องการช่วย เหลือสังคมการมีจิตอาสา ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อทำให้เกิดสังคมสุขภาวะและความยั่งยืน

พันธกิจของโครงการ

1. การพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพของวัดและชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นสถานที่สัปปายะ
2. การพัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ของวัดและชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ

3. การพัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาของวัดและชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายสำคัญ วัดสวยด้วยความสุข และการสร้างวัดในใจคน (ฝ่ายสาธารณูปการ มหาเถรสมาคม, 2563, หน้า 1 – 41)

2.3.2 หลักการทำงานโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

กระบวนการ 5 ส หลักสัปปายะ 7 และหลักความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นหลักการสำคัญในการพัฒนางิจกรรมและพื้นที่ทางกายภาพของวัด โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่

1. การจัดการพื้นที่ทางกายภาพ โดยมีการจัดการพื้นที่ทางกายภาพของวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีการดำเนินการใน 2 ด้าน ประกอบด้วย

1.1 การออกแบบผังแม่บทและการปรับปรุงภูมิทัศน์

1) การออกแบบผังแม่บท และจัดทำแผนพัฒนาอาคารสถานที่ของวัด ให้มีการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยการวางแผนและออกแบบอาคารต่าง ๆ ให้สามารถรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมไม่พัฒนาไปอย่างสะเปะสะปะ

2) การออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ และการจัดการพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สาธารณะ โดยมุ่งเน้นการจัดการพื้นที่ทางกายภาพของวัดให้มีพื้นที่สีเขียว เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนและเป็นสถานที่ทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพิ่มพื้นที่สีเขียวของวัดให้เป็นสถานที่เรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้วัดมีพื้นที่สาธารณะสำหรับคนทั่วไปที่เข้ามาในวัด มุ่งเน้นการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา การเดินทางพักผ่อนเพื่อให้รู้ว่าพื้นที่ของวัดเป็นพื้นที่ของทุกคน

3) การออกแบบและการจัดการอาคารอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ให้วัดมีการจัดการเพื่ออนุรักษ์อาคารอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมของวัดเพื่อทรงไว้ซึ่งคุณค่าของอาคารแบบดั้งเดิม โดยมีการออกแบบการปรับปรุง การใช้เทคนิคและกระบวนการอนุรักษ์ตามแนวคิดของอาคารแต่ละยุคสมัย เป็นต้น

4) การปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการการก่อสร้างภายในวัดเพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามผังแม่บทอย่างเป็นรูปธรรม ให้พุทธศาสนิกชนและบุคคลทั่วไป เพื่อให้รู้ว่าพื้นที่ของวัดเป็นพื้นที่ของทุกคน

1.2 การจัดการสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่และโครงสร้างพื้นฐานของวัด

1) การกำจัดขยะ ของเสีย น้ำเสียและบริเวณที่สกปรก โดยให้วัดและชุมชนได้มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะของเสีย และน้ำเสียภายในวัด เริ่มต้นตั้งแต่การคัดแยกขยะ ของเสีย การมีถังหรือภาชนะรองรับการทิ้งขยะของคนที่มาในวัดและพระภิกษุสามเณร ตลอดจนการให้ความรู้เรื่องความสะอาด การเป็นระเบียบเรียบร้อยของวัดและพื้นที่ส่วนกลางของวัด

2) การจัดการพื้นที่ลานจอดรถ ห้องน้ำ ให้ทางวัดและชุมชนได้มีส่วนการจัด การพื้นที่ห้องน้ำ ลานจอดรถให้มีความสะอาด สวยงามเป็นสัดส่วน มีการดูแลห้องน้ำและ

ระบบการจอดรถ เช่น การนำป้ายมาบ่งบอกเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจ และมีระเบียบในการจอดรถมากขึ้น การใช้ห้องน้ำ

3) การจัดการสวนพุทธธรรม สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ ให้วัดที่มีความพร้อมมีการจัดการสวนพุทธธรรมหรือสวนแบบเซน รวมทั้งสวนสมุนไพร สถานที่บริการสุขภาพ เพื่อให้เป็นที่เรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาด้านสุขภาพ และการสร้างความสงบให้กับบุคคลที่เข้ามาเรียนรู้ภายในวัดตามหลักพุทธธรรม

4) การจัดการด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม เพื่อการประหยัดพลังงาน ลดการใช้ขยะและมีการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลัก 5 ส และ 3 R เป็นต้น

5) การจัดการพื้นที่ป่าเพื่อกุล เช่น อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ หรือพื้นที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้มีความสะอาด เหมาะสมต่อการบำเพ็ญกุศล ให้มีความเรียบง่ายเพื่อปลูกฝังศรัทธาและสร้างปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนา

2. การจัดการพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ ให้วัดและชุมชนได้มีการจัดการพื้นที่ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมเชิงพุทธที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายในวัด โดยพัฒนากิจกรรมทางสังคม เช่น

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เช่น การทำจิตอาสาของคนในชุมชน การจัดการพื้นที่ส่งเสริมสุขภาพจะเป็นลานวัด ลานกีฬา ลานวัฒนธรรม ลานกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด การจัดกิจกรรมเชิงประเพณีของสังคมไทย การทำบุญตักบาตร เป็นต้น

2.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในวัดและชุมชน เช่น การบวชป่า การอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ การจัดพื้นที่อนุรักษ์ของวัดและชุมชน เป็นต้น

2.3 การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทงและประเพณีอื่น ๆ ของแต่ละชุมชน/ท้องถิ่น ให้เป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. การจัดการพื้นที่ทางจิตวิญญาณและปัญหาโดยการจัดให้พื้นที่ของวัด เช่น อุโบสถ วิหารศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่แสดงธรรมเทศนา บรรยายธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธ เช่น

3.1 การจัดกิจกรรมบรรยายธรรมประจำวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา

3.2 ส่งเสริมการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

3.3 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านจิตวิญญาณ

3.4 การจัดให้มีพื้นที่การเรียนรู้ทางจิตใจและปัญญาผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

2.3.3 แนวปฏิบัติโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

ตามที่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข คือ เพื่อพัฒนารูปแบบและนำแนวคิดของ 5 ส ลงสู่บริบทของวัดและชุมชน เพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นพื้นที่ต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่การเรียนรู้ พื้นที่ทางจิตใจและปัญญา เพื่อ

ส่งเสริมให้ประชาชนในสังคมไทยตื่นตัวเรื่องการช่วยเหลือสังคม การมีจิตอาสา ความรับผิดชอบ ต่อสังคม เพื่อทำให้เกิดสังคมสุขภาวะและความยั่งยืน โดยมีเป้าหมายสำคัญ “วัดสวยด้วย ความสุข” และ“การสร้างวัดในใจคน” ดังนั้น แนวปฏิบัติของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข จึง กำหนดแนวปฏิบัติแบบง่ายดังนี้ คือ

3 พันธกิจ วัดสวยด้วยความสุข ได้แก่ 1) การพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพของวัด และชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นสถานที่สัปปายะ 2) การพัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการ เรียนรู้ของวัดและชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ 3) การพัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาของวัด และชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา

5 เครื่องมือการทำงาน (5 ส)

โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ได้นำหลัก 5 ส หลักสัปปายะ 7 และหลักความ รับผิดชอบต่อสังคม (CSR) มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อสร้างสัปปายะสู่วัด ประกอบด้วย สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย หากวัดและชุมชนมีการใช้ หลักตาม 5ส อย่างต่อเนื่องจะทำให้วัดมีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม และเป็นการสร้าง สุขลักษณะและนิสัยของประชาชน เพื่อให้เกิดรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

เครื่องมือการทำงาน 5 ส กับการพัฒนาวัดและชุมชน ในประเทศไทยได้เริ่มนำ หลัก 5 ส ใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 หลัก 5 ส นั้นเป็นวิธีการสอนของชาวญี่ปุ่นซึ่งแฝงด้วยพุทธ ศาสตร์ เป็นการพัฒนาจิตใจมนุษย์อย่างแยบยล ได้ฝังเป็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่เด็กเล็ก ๆ จะต้อง ถูกอบรมให้มี 5 ส ในจิตใจ ในกระแสเลือด หรือเรียกว่าฝังอยู่ใน DNA ตามหลักฐานที่อ้างอิงได้

ความหมายของหลัก 5 ส ที่ใช้อยู่ในภาคเอกชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับวัด ให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้ การนำ 5ส มาใช้กับวัดเพื่อให้วัดเป็นที่สัปปายะ ก็ต้องมีกระบวนการ วิธีการเช่นเดียวกัน แต่อาจจะมีแตกต่างกันบ้าง เพราะเนื่องจากเป้าหมาย ภาระหน้าที่ แตกต่างกันระหว่างวัดกับภาคเอกชน โดยมีแนวทางดังนี้

ส 1 สะสาง หมายถึง การเสียสละ จาคะ อดของใช้ส่วนตัวของพระภิกษุสงฆ์และ สิ่งของภายในวัดนำไปบริจาคหรือแบ่งปันให้กับวัด โรงเรียน ชุมชน หรือบุคคลที่มีความต้องการ เพื่อลดสิ่งของภายในวัดให้น้อยลง รวมทั้งการจัดการพื้นที่ของวัด เช่น ศาลาการเปรียญ อุโบสถ วิหาร ให้มีความเรียบร้อย สะดวกต่อการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี

ส 2 สะดวก หมายถึง การมีสติในการจัดการสติ นับว่าเป็นกุญแจที่สำคัญที่จะ ทำให้การกระทำไม่เกิดความสูญเปล่า ในที่นี้ คือ สามารถรู้ตัวตลอด รู้ว่าได้วางสิ่งของตรงไหน อย่างไรบ้าง ถ้าจะสามารถรู้ได้ตลอดเวลาก็ต้องมีระบบในการจัดเก็บ ให้สามารถสังเกตได้ โดยง่าย จำได้ง่าย เห็นได้ง่าย รู้เข้าใจได้ในทันที รวมทั้งการมีสติในการเรียนรู้และการดำเนิน ชีวิต

ส 3 สะอาด หมายถึง การดูแลรักษาวัดและชุมชนให้มีความสะอาด สวยงาม รวมไปถึงสำรวจว่า การดำเนินชีวิตประจำวันว่า มีอะไรผิดปกติหรือไม่ โดยการทำความสะอาด ไม่สะสม ทำกิจให้เสร็จ ไม่เป็นภาระของคนอื่น หรือที่เรียกว่า สะอาดทั้งภายในและภายนอก

ส 4 สร้างมาตรฐาน หมายถึง การเคารพความถูกต้องของหมู่คณะ หรือความยุติธรรมทางสังคม ในที่นี้คือการกำหนดสิ่งพึงปฏิบัติของวัดโดยส่วนรวม เป็นการวางระเบียบกฎเกณฑ์ เพื่อให้ทุกคนสามารถปฏิบัติได้เหมือน ๆ กัน เข้าใจตรงกัน ซึ่งอาจจะเป็นกฎระเบียบในการจัดวางสิ่งของ การเก็บ การค้นหา การใช้รวมทั้งการทำกิจวัตร 10 ของพระสงฆ์ให้สมบูรณ์ ถ้าเห็นว่ามีอะไรที่ดีกว่า ก็ต้องแก้ไขมาตรฐานให้เหมาะสม มาตรฐานต้องปรับให้ทันสมัยเหมาะสมกับกาลเวลาและงาน

ส 5 สร้างวินัย หมายถึง การรักษาพระธรรมวินัย โดยการรักษาและประพฤติปฏิบัติตนเองตามพระธรรมวินัย หรือระเบียบที่คณะสงฆ์กำหนดไว้ เคารพ นับถือ สิ่งที่ใช้เป็นประโยชน์ตามหลักพระพุทธศาสนา และนำหลักการนั้นไปส่งเสริมให้สังคมเกิดความสงบสุข มีศีล มีธรรม มีความปรองดองสมานฉันท์

ในการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพของวัดนั้น มีแนวคิดในการพัฒนาหลายประการ เช่น หลักพุทธธรรม หลักสัปปายะ และหลัก 5ส ซึ่งทั้งหมดเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างพื้นที่สัปปายะ และการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับบุคคล อันจะนำไปสู่การเรียนรู้วิถีพุทธและการปฏิบัติธรรม ดังนั้นในที่นี้จะกล่าวถึงการประยุกต์หลักการเพื่อสร้างพื้นที่วัดให้มีสภาพที่ดี

7 แนวทางการดำเนินการเพื่อสร้างสัปปายะ

หลักสัปปายะ 7 กับการพัฒนาวัดในทางพระพุทธศาสนาเมื่อนำหลักของ 5ส ที่ภาค รัฐมาใช้จะเข้ากับคำว่า “สัปปายะ” ในความหมายที่ระบุไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) “สัปปายะ” หมายถึง สิ่งที่สบายสภาพที่เอื้อ ที่เกื้อกูลต่อการอยู่ดีและการที่จะพัฒนาชีวิต ที่เกื้อหนุนในการเจริญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้มีสมาธิตั้งมั่น มีด้วยกัน 7 ประการ คือ

1. อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อันเหมาะสมปลอดภัย หมายถึง การพัฒนาวัดหรือปรับปรุงวัดให้มีความสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่ดี ถูกสุขลักษณะ มีระเบียบการปฏิบัติที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2. โคจรสัปปายะ สถานที่เดินทางสะดวกมีที่เดินบิณฑบาตที่เหมาะสม หมายถึง การจัดการเพื่อให้เกิดการเดินทางที่ปลอดภัย สะดวก เป็นเส้นทางแห่งการเรียนรู้ มีแหล่งอำนวยความสะดวกต่อการบริโภค รวมถึงการจัดสถานที่ภายในวัดให้มีความสะดวกต่อการเดินทางและการเรียนรู้

3. ภัตตสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะสม หมายถึง การสนทนาและการสื่อสารที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส การให้ธรรมะเป็นธรรมทาน การส่งเสริมในการสนทนาธรรมตามกาลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม

4. ปุคคลสัปปายะ บุคคลที่ถูกกันเหมือนกัน หมายถึง การส่งเสริมให้มีกัลยาณมิตรหรือบุคคล คอยช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและภายในวัดและชุมชน มีการส่งเสริมคุณธรรม และนำพระภิกษุสงฆ์สามเณร รวมทั้งฆราวาสให้มีศีลธรรมอันดีงาม

5. โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะสมเกื้อกูลต่อสุขภาพ หมายถึง การจัดการด้านโภชนาการภัตตาหาร ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และประชาชน รวมทั้งให้มีการแบ่งปันแก่ผู้ที่ลำบากยากจนให้ได้รับประโยชน์จากอาหารที่ได้รับมาเป็นต้น

6. อุตุสัปปายะ ดิน พืช อากาศ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม หมายถึง การจัด ระบบสภาพแวดล้อมภายในวัดและชุมชนให้มีสภาพที่เอื้อต่อธรรมชาติและการเรียนรู้ให้มีส่วนพุทธธรรมเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติภาวนา เป็นต้น

7. อิริยาปถสัปปายะ อิริยาปถที่เหมาะสม หมายถึง การส่งเสริมการออกกำลังกาย การจัดพื้นที่ภายในวัดและชุมชนเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางสังคม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้าน อิริยาปถที่สมดุล ของพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสทั่วไป

7 แนวทางการดำเนินการเพื่อสร้างสัปปายะ ได้แก่ การดำเนินงานสร้างสัปปายะสู่วัดสวยด้วยความสุข คือ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการฯ 2) การประกาศนโยบาย 3) การอบรมให้ความรู้ 4) การสำรวจพื้นที่ จัดทำแผนผังวัด และวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา 5) จัดทำแผนปรับปรุง 6) ลงมือปฏิบัติ (Big Cleaning Day) และ 7) สรุปผลการดำเนินงาน ทั้ง 7 ขั้นตอนดังกล่าว วัดควรทำทุกขั้นตอนและควรเรียงลำดับทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมถึงความยั่งยืนในการดำเนินงานของโครงการ

9 แนวปฏิบัติ การพัฒนาพื้นที่ สู่วัดสร้างสุข ได้แก่ แนวปฏิบัติในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด 9 พื้นที่ คือ 1) ป้ายชื่อวัด บริเวณหน้าวัด และแผนผังวัดโดยสังเขป 2) การจัดการจราจร ป้ายจราจรและที่จอดรถ 3) การจัดระบบคลังวัสดุสงฆ์ และการควบคุมการเบิก-จ่ายสิ่งของ 4) ห้องน้ำ 5) การจัดการขยะ 6) สภาพแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัยของพื้นที่เปิดโล่งต่าง ๆ การจัดการพื้นที่สีเขียวภายในวัด 7) ระบบไฟฟ้าและการป้องกันอัคคีภัย 8) โรงครัว และ 9) การสุขาภิบาลอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัด

แนวทางการดำเนินงานสร้างสัปปายะสู่วัดสวยด้วยความสุข คือ 1) กำหนดคณะกรรมการโครงการของวัด 2) การประกาศนโยบาย 3) การอบรมให้ความรู้ 4) การสำรวจพื้นที่ จัดทำแผนผังวัดและวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา 5) จัดทำแผนปรับปรุง 6) ลงมือปฏิบัติ (Big Cleaning Day) และ 7) สรุปผลการดำเนินงาน โดยในแต่ละขั้นตอน วัดควรทำทุกขั้นตอนและควรเรียงลำดับ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินโครงการฯ เนื่องจากบางพื้นที่ไม่เข้าใจ และต้องการเพียงทำความสะอาดครั้งใหญ่ (Big Cleaning) ซึ่งไม่มีผลในการทำอย่าง

ต่อเนื่อง ดังนั้น วัดและองค์กรที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถดำเนินการตาม 7 ขั้นตอนของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวมถึงความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นด้วย

ขั้นตอนที่ 1 จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ (คณะกรรมการ 5ส) ในขั้นตอนนี้เป็นการประชุมปรึกษาหารือเพื่อตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐในระดับวัด ซึ่งจะต้องมีการพูดคุย ประชุม ร่วมกันทั้งในส่วนของคณะสงฆ์ หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการดังนี้

1. ประชุมร่วมกันระหว่างวัดและชุมชน
2. การชี้แจงความสำคัญของโครงการ
3. การเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการฯ ของวัด คณะกรรมการ

ประกอบด้วย

- 3.1 เจ้าอาวาส/พระภิกษุ ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส
- 3.2 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล)
- 3.3 ผู้แทนผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/คณะกรรมการวัด - ชุมชน)
- 3.4 ผู้แทนสถานศึกษาในชุมชนใกล้วัด
- 3.5 ผู้แทนสถานประกอบการ (ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นจิตอาสา ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพื่อสังคม CSR ของหน่วยงาน)
- 3.6 ผู้แทนเครือข่าย “บวร” และองค์กรอื่น ๆ ในชุมชนใกล้วัด เช่น กลุ่ม/ชมรม/สมาคมต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 ประกาศนโยบาย วัดที่เข้าร่วมโครงการและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประกาศนโยบาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเข้าร่วมของโครงการฯ โดยการทำป้ายประกาศให้สาธารณชนได้รับทราบ เพื่อแสดงถึงความตั้งใจในการพัฒนาวัดและชุมชนและแสดงถึงความร่วมมือขององค์กรในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 การอบรมให้ความรู้ มุ่งเน้นการอบรมให้ความรู้เรื่อง 5ส หลักสัปปายะ และความรับผิดชอบต่อสังคม การมีจิตอาสา รวมถึงการจัดการกับทรัพยากรวัฒนธรรมภายในวัด ขั้นตอนการทำงาน การกำหนดพื้นที่ การออกแบบแผนผังบริเวณวัด และการสร้างความร่วมมือของฝ่ายต่างๆรวมทั้งการให้ความรู้ของคณะสงฆ์การประชุมระดับจังหวัด เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การสำรวจพื้นที่ด้วยคณะทำงาน แบ่งพื้นที่รับผิดชอบ วิเคราะห์จุดเด่น จุดปรับปรุง

1. การสำรวจพื้นที่ของวัด เพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบันของวัด และกำหนดเป้าหมายที่จะปรับปรุง เรียงลำดับว่า พื้นที่ไหนควรดำเนินการก่อน – หลัง

2. การจัดทำแผนผัง หรือการออกแบบ เพื่อกำหนดขอบเขตและความรับผิดชอบ เพื่อสร้างความเข้าใจและความสะดวกในการพัฒนาพื้นที่ หากวัดที่มีแผนผังอยู่แล้ว ก็สามารถที่จะปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การวิเคราะห์พื้นที่ เพื่อการพัฒนา โดยการวิเคราะห์จุดเด่น เอกลักษณ์ของวัดจุดที่ควรปรับปรุง และสร้างแนวทางใหม่เพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้สวยงาม

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการปรับปรุง

1. เลือกพื้นที่ทำการปรับปรุง จากพื้นที่ 9 แห่ง เช่น ป้ายชื่อวัด บริเวณหน้าวัด การจัดการจราจร ห้องคลัง/วัสดุ ห้องนำ การจัดการขยะ ระบบไฟฟ้าและการป้องกันอัคคีภัย โรงครัว และอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัด

2. การเตรียมการปรับปรุง เช่น ภาพถ่ายก่อนการปรับปรุง กำหนดวันที่ดำเนินการปรับปรุงผู้รับผิดชอบหลัก อุปกรณ์ที่ใช้ งบประมาณที่ใช้ (ถ้ามี)

3. การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 พิธีเปิด (Kick off) การทำความสะอาดครั้งใหญ่ (Big Cleaning Day) การดำเนินการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข กำหนดให้มีการทำความสะอาดครั้งใหญ่ของวัดและชุมชนจำนวน 2 ครั้ง/ปี เพื่อสร้างความร่วมมือกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานจับคู่โดยดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัดทำ Big Cleaning Day
2. ประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดพิธีเปิดที่เป็นรูปธรรม
4. ระบุจำนวนคน กิจกรรม และพื้นที่ดำเนินการ
5. ประมวลและสรุปกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 7 ตรวจสอบประเมินพื้นที่ และสรุปผลการปฏิบัติงาน รายงานสรุปผลโครงการดำเนินการโครงการในภาพรวมของวัด ซึ่งกำหนดให้มีข้อมูลดังนี้

1. การประชุมกรรมการที่เกี่ยวข้อง
2. การปรับปรุงพื้นที่ (จำนวนพื้นที่ที่ได้ดำเนินการ)
3. กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ
4. ความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ
5. ผลที่เกิดขึ้น (เปรียบเทียบก่อน - หลัง)

9 แนวปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สุวัดสร้างสุข

แนวปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ภายในวัด 9 พื้นที่นั้น เพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด คือ

1. ป้ายชื่อวัด บริเวณหน้าวัด และแผนผังวัดโดยสังเขป

1.1 ป้ายชื่อวัดและบริเวณวัด

- 1) ต้องมีป้ายชื่อวัดที่มีขนาดเหมาะสม มองเห็นชื่อวัด และอ่านได้อย่างชัดเจน
- 2) ป้ายไม่ชำรุดทรุดโทรม และไม่มีสิ่งอื่นใดกีดขวาง
- 3) บริเวณหน้าวัด แนวกำแพง ต้องสะอาดเรียบร้อย ไม่มีสิ่งกีดขวาง
- 4) กรณีมีการควบคุมเวลาเข้าออก ให้ติดป้ายแสดงเวลาเปิด-ปิดให้ชัดเจน

1.2 แผนผังวัดโดยสังเขป

- 1) วัดต้องมีแผนผังแสดงที่ตั้งอาคารสถานที่อย่างชัดเจน
- 2) มีขนาดเหมาะสมตั้งอยู่ในจุดที่มองเห็นได้ชัดเจน
- 3) มีการจัดทำป้ายชี้บ่งทิศทางการไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ ภายในวัด

2. การจัดการจราจร ป้ายจราจร และที่จอดรถ

- 2.1 มีป้ายจราจร/สัญลักษณ์ เพื่อความสะดวก และปลอดภัย
- 2.2 จัดสถานที่จอดรถให้เป็นระเบียบ
- 2.3 กำหนดแสดงเส้นจราจรที่ชัดเจน
- 2.4 มีสถานที่รองรับขยะ และไม่ประดับเพื่อความสวยงาม

3. การจัดระบบคลังวัสดุสงฆ์และการควบคุมการเบิก - จ่าย สิ่งของ

- 3.1 มีป้ายชื่อห้องคลังวัสดุสงฆ์ และป้ายระเบียบปฏิบัติการยืม - คืนสิ่งของ แสดงไว้บริเวณหน้าคลังวัสดุสงฆ์
- 3.2 มีแผนผังระบุตำแหน่งชั้นวางหรือจุดวางสิ่งของต่าง ๆ ภายในคลังสงฆ์ แสดงไว้ภายในบริเวณคลังสงฆ์
- 3.3 ชั้นวางสิ่งของจัดวางตามแผนผังที่กำหนด และมีป้ายชี้บ่งในแต่ละชั้น
- 3.4 สิ่งของต่าง ๆ จัดวางตามป้ายชี้บ่งบนชั้นวาง
- 3.5 มีเอกสารสำหรับใช้ยืม - คืนสิ่งของในคลังวัสดุสงฆ์
- 3.6 มีบัญชีควบคุมจำนวนสิ่งของภายในคลังสงฆ์ ชั้นวางสิ่งของจัดวางตามแผนผังที่กำหนด และมีป้ายชี้บ่งในแต่ละชั้น

4. ห้องน้ำ

- 4.1 มีการแยกห้องน้ำระหว่างพระ และฆราวาส
- 4.2 สำหรับห้องน้ำฆราวาส จะแยกชาย - หญิง หรือไม่ก็ได้ (พิจารณาตามความเหมาะสม)
- 4.3 มีป้ายหรือสัญลักษณ์ชี้บ่งการแยกห้องน้ำ พระ และฆราวาสชัดเจน
- 4.4 ห้องน้ำสะอาด อุปกรณ์ภายในห้องน้ำพร้อมใช้งานไม่ชำรุดเสียหาย
- 4.5 มีแผนและผู้รับผิดชอบการทำความสะอาดห้องน้ำ

5. การจัดการขยะ

- 5.1 เริ่มจากการลดขยะให้เหลือน้อยที่สุด เพื่อให้สะดวกกับการบริหารจัดการ

5.2 ควรมีการรณรงค์ให้พุทธศาสนิกชนช่วยกันลดปริมาณขยะ หรือหันมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ง่าย

5.3 การคัดแยกขยะตามประเภทขยะ ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ เศษใบไม้ และขยะอันตราย รวมถึงการกำจัดอย่างถูกต้องเหมาะสม และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่น การจัดการขยะรีไซเคิล ถ้าวัดมีการคัดแยก สามารถนำไปขายเพื่อสร้างรายได้ ขยะประเภทนี้ ได้แก่ กระดาษ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว เป็นต้น

5.4 สร้างความเข้าใจให้แก่พุทธศาสนิกชนถึงปัญหาปริมาณขยะทั่วไป และขยะจากพวงหรีด เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเลือกใช้พวงหรีดที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์หลังเสร็จงานศพได้ เพื่อให้ลดปริมาณขยะที่วัดต้องจัดการ เช่น พวงหรีดต้นไม้ พวงหรีดจากเครื่องครัวทั้งจาน ช้อน ถ้วย จักรยาน เก้าอี้ ผ้าห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น พัดลม กาน้ำร้อน เครื่องปั่นอาหาร หม้อหุงข้าว เป็นต้น สำหรับพวงหรีดดอกไม้สด ดอกไม้จะนำไปทำปุ๋ยหมัก ส่วนโครงฟางพวงหรีดสามารถนำกลับมาเป็นโครงการใหม่ หรือแยกจำหน่าย

6. สภาพแวดล้อมทั่วไป (ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัย ของพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่สีเขียวภายในวัด)

6.1 จัดสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวัดมีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่น ปลอดภัย พร้อมใช้งาน มีแสงสว่างอย่างเพียงพอ

6.2 ส่งเสริมให้วัดพื้นที่เรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

6.3 ปลุกต้นไม้ยืนต้น ไม่ประดับ และพืชสมุนไพร ภายในวัด

6.4 รักษาความสะอาดอย่างต่อเนื่อง

7. ระบบไฟฟ้า และการป้องกันอัคคีภัย

7.1 มีการฝึกอบรมความปลอดภัยจากระบบไฟฟ้า และการป้องกันอัคคีภัยเป็นประจำทุกปี

7.2 สำรองอุปกรณ์ไฟฟ้า ปลั๊ก สายไฟ ไม่ชำรุด เสียหาย

7.3 มีการควบคุม หรือการเตือน ในจุดที่เสี่ยงต่อการเกิดเพลิงไหม้

7.4 มีอุปกรณ์ดับเพลิงที่พร้อมใช้งาน ติดตั้งในจุดเหมาะสมเห็นได้ชัดในปริมาณที่เหมาะสม

7.5 จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้เพียงพอและพร้อมใช้งาน รวมทั้งระบุตำแหน่งเพื่อสะดวกต่อการใช้งาน ได้แก่ สัญญาณเตือนภัย ถังดับเพลิง (Fire Extinguishers) โดยติดตั้งอุปกรณ์บริเวณจุดเสี่ยงหรือจุดที่สามารถหยิบใช้งานได้สะดวก เช่น กุฏิ ศาลา การเปรียญ เป็นต้น โดยถังดับเพลิงให้ติดตั้งตามมาตรฐานที่กำหนดและสะดวกกับการนำมาใช้

7.6 จัดเตรียมหมายเลขโทรศัพท์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีดับเพลิง สถานีตำรวจสำนักงานไฟฟ้า เป็นต้น

8. โรงครัว

- 8.1 มีป้ายชื่อโรงครัว
- 8.2 สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย
- 8.3 จัดการวัตถุดิบ และเศษอาหารให้ถูกสุขลักษณะ
- 8.4 ภาชนะกักเก็บน้ำดื่มน้ำใช้สะอาด มีฝาปิดมิดชิด
- 8.5 พื้นที่ซักล้าง พร้อมใช้ สะอาดอยู่เสมอ ไม่มีคราบ หรือเศษอาหาร
- 8.6 มีการจัดเก็บอาหารให้ปลอดภัยจากฝุ่น และสัตว์นำโรค
- 8.7 มีอุปกรณ์ทำความสะอาดภายในโรงครัว
9. อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัด
  - 9.1 มีป้ายชื่อบอกอาคารสถานที่ต่าง ๆ
  - 9.2 อาคารสถานที่โดยรวมมีความสะอาดเรียบร้อย
  - 9.3 มีระเบียบปฏิบัติการใช้อาคารสถานที่
  - 9.4 มีอุปกรณ์ทำความสะอาดที่เหมาะสม
  - 9.5 มีผู้รับผิดชอบอาคาร

เกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขนั้น คณะอนุกรรมการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และภาคีที่เกี่ยวข้องได้กำหนดหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการไว้เป็น 5 หมวด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และการนำหลักเกณฑ์ไปประเมินผลการดำเนินการของวัด ดังนี้

1. หมวดการบริหารจัดการโครงการ

หมวดนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการของวัดและชุมชนในการดำเนินการตามโครงการ โดยเน้นการประกาศนโยบาย การมีส่วนร่วมในโครงการ การให้ความรู้เรื่องหลัก 5 ส และการลงมือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ 9 แห่งภายในวัด ให้มีความสวยงามได้มาตรฐานตามหลัก 5 ส และหลักสัปปายะ 7 โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ (คณะกรรมการ 5 ส)
- 2) การประกาศนโยบาย
- 3) การอบรมให้ความรู้ตามหลัก 5 ส เพื่อสร้างวัดสวยด้วยความสุข
- 4) การสำรวจพื้นที่ จัดทำแผนผังวัด และวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการพัฒนา
- 5) จัดทำแผนปรับปรุงภายในวัด
- 6) ลงมือปฏิบัติ (Big Cleaning Day)
- 7) สรุปผลการดำเนินงาน

2. หมวดการพัฒนาพื้นที่ภายในวัด 9 แห่ง

หมวดนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความสะอาด ความสะดวก มาตรฐาน และความปลอดภัยของพื้นที่/อาคาร 9 พื้นที่ภายในวัด เพื่อให้มีการดูแลอย่างทั่วถึง วัดและชุมชนที่ได้

ดำเนินการใน 7 ขั้นตอนและมีการพัฒนาวัดในพื้นที่ 9 แห่งนี้ จะถือว่า ได้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานของโครงการวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข เพราะว่ามีกระบวนการพัฒนาระบบสาธารณูปการและสิ่งแวดล้อมภายในวัดตามความเหมาะสม ได้แก่

- 1) บ้ายชื้อวัด บริเวณหน้าวัด และแผนผังวัดโดยสังเขป
- 2) การจัดการจราจร บ้ายจราจร และที่จอดรถ
- 3) การจัดระบบคลังวัสดุสงฆ์ และการควบคุมการเบิก - จ่าย สิ่งของ
- 4) ห้องน้ำ
- 5) การจัดการขยะ
- 6) สภาพแวดล้อมพื้นที่เปิดโล่งภายในวัด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความ

ปลอดภัย

- 7) ระบบไฟฟ้าและการป้องกันอัคคีภัย
- 8) โรงครัว
- 9) การสุขาภิบาลอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัด

3. หมวดการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อม

หมวดนี้มุ่งพิจารณาถึงการพัฒนาวัดไปสู่การเป็นวัดส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีมากยิ่งขึ้น โดยนำหลักการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้กับหลัก 5ส และหลักสปปายะ 7 เป็นเครื่องมือในการดำเนินการดังนี้

1) การพัฒนาระบบสื่อสารและพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับวัดและชุมชน

2) การพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมตามหลัก 5 ส และการจัดการสิ่งแวดล้อมในเรื่องขยะ น้ำเสีย มลพิษจากเตาเผาศพ เป็นต้น

3) การส่งเสริมกิจกรรมการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพใจ และอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในวัด เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การปรับปรุงสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ เป็นต้น

4) การจัดการสถานที่และกิจกรรมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ เช่น มีตู้ยาสามัญประจำวัด ห้องพยาบาล และมีการส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพ เช่น ให้วัดปลอดอบายมุข สุรา บุหรี่ เป็นต้น

5) การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ วัฒนธรรม ประเพณีและการจัดการสิ่งแวดล้อม

4. หมวดการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

หมวดนี้มีเป้าหมายเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมหรือพุทธศิลปกรรมที่มีอยู่ภายในวัดให้ได้รับการจัดเป็นหมวดหมู่ มีการเก็บรักษา การบูรณปฏิสังขรณ์ให้เป็นสมบุรณ์ เป็นระเบียบ สวยงาม เป็นที่น่าเคารพสักการะ เพื่อนำมาใช้ในการสร้างศรัทธา การพัฒนาจิตใจและ

ปัญหา โดยมีแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการอื่น ๆ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการดังนี้

1) การพัฒนาระบบข้อมูลเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ พุทธศิลปกรรมภายในวัด เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานของวัดและชุมชน

2) การออกแบบและปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรม การทำผังบริเวณพื้นที่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ พุทธศิลปกรรมให้สอดคล้องกับประโยชน์การใช้สอยและสุนทรียภาพ

3) การอนุรักษ์ บูรณปฏิสังขรณ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ พุทธศิลปกรรมภายในวัดที่เหมาะสม

4) การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ พุทธศิลปกรรมภายในวัด

5) การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. หมวดการจัดการพื้นที่จิตและปัญญา

หมวดนี้มีเป้าหมายเพื่อให้วัดเป็นสถานที่พัฒนาจิตใจและปัญญาตามหลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง โดยมีขั้นตอนนับตั้งแต่การจัดการเชิงพื้นที่ การพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธและการส่งเสริมการพัฒนาจิตใจและปัญญา โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) การจัดให้พื้นที่ของวัด เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธ

2) การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน เพื่อใช้ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนววัฒนธรรม ประเพณีทางพระพุทธศาสนา

3) การพัฒนากิจกรรมและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา

4) การจัดกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ แสดงพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม ปาฐกถาธรรมประจำวันพระหรือวันอาทิตย์ และวันสำคัญทางศาสนา

5) ส่งเสริมการเจริญวิปัสสนากรรมฐานให้กับประชาชน (ฝ่ายสาธารณูปการ มหาเถรสมาคม, 2563, หน้า 1 – 41)

สรุปได้ว่า วัดและชุมชนควรมีการดำเนินการเพื่อเป็นการพัฒนาวัดและสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา เพราะมุ่งไปสู่การพัฒนาจิตใจและปัญญาเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นการดำเนินการตามพันธกิจที่ได้ตั้งไว้ให้ลุล่วงต่อไป

2.5 บริบทพื้นที่วัดสามกอง จังหวัดสงขลา

วัดสามกอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2449 เดิมที่ตั้งวัดเป็นสถานที่ตั้งของกองทัพ 3 ทပ် คือ ทပ်พระยาหนะ ทပ်พระยาสงขลา และทပ်พระยานคร เมื่อคราวเกิดสงครามกับเมืองปัตตานีครั้งแรก เสร็จศึกทัพแล้ว ท่านพุ่ม ธนารักษ์ ซึ่งอพยพมาจากบ้านทะนาวปัตตานี จึงได้ขอตั้งเป็นวัดและให้มีนามว่า “วัดสามกอง” เพื่อเป็นอนุสรณ์ พร้อมกับได้สร้างเจดีย์ขึ้น 1 องค์ และถูกทำลายเมื่อเกิดสงครามกับเมืองปัตตานีครั้งต่อมา การบูรณะพัฒนาวัดได้เริ่มดำเนินในสมัยของหลวงพ่อดินทร์ อินทวโส เป็นเจ้าอาวาส โดยมีพระยาวิเชียร พระอินทร์ และนางหมาด้า สาครินทร์พานิชย์ เป็นกำลังสำคัญ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2453

วัดสามกอง เป็นวัดที่มีความสำคัญต่อชุมชนในพื้นที่ ทั้งในด้านศาสนา วัฒนธรรม และกิจกรรมสาธารณะ วัดแห่งนี้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านในละแวกใกล้เคียง มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานบุญ งานประเพณีท้องถิ่น รวมถึงการเป็นสถานที่พบปะของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ในด้านภูมิศาสตร์ วัดสามกองตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองสงขลา และเชื่อมต่อกับพื้นที่ชุมชนทั้งในเขตเมืองและรอบนอก ทำให้มีความหลากหลายของประชากร ทั้งในเรื่องของอาชีพ ความเชื่อ และวิถีชีวิต ชุมชนรอบวัดมีทั้งบ้านเรือนของประชาชนทั่วไป โรงเรียน หน่วยงานราชการ และร้านค้าท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท ในด้านสังคมเครือข่ายของวัดกับชาวบ้านถือว่ามีความแน่นแฟ้น ชาวบ้านมักเข้าร่วมกิจกรรมของวัดอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำบุญตักบาตร การร่วมทอดกฐิน ผ้าป่า หรือการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น การร่วมกันพัฒนาวัด ทำความสะอาด หรือการจัดอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

จำนวนประชากรจำแนกตามหมู่บ้าน

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)
1	สามกอง	717
2	ชุมพอ	1,169
3	ด่าน	458
4	ชูเกียรติ	596
5	แหลมเคียน	1,255
6	ด่าน	704
7	เกาะแก้ว	790
8	เกาะวา	604
9	บ่ออิฐ	2,357

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)
10	ด่านกลาง	736
รวม	9,386	

สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 5 มีนาคม 2568

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา” เป็นการศึกษาเพื่อการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามการพัฒนาวัด ประชา รัฐ ในวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระเริ่ม ไชตะขบ และคณะ (2560, หน้า 1895-1896) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนาโดยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการริเริ่มการดำเนินการ ด้านการดำเนินงาน ด้านการวางแผนการดำเนินการ และด้านการประเมินผล ส่วนความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ คือ พระสงฆ์ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี พระสงฆ์ต้องสร้างเครือข่ายทางชุมชนใช้ช่องทางการสื่อสารโดยวิธีการประชาสัมพันธ์โดยเลือกใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ขั้นตอนที่ 2 การริเริ่ม คือ วัดและชุมชนต้องจัดตั้งทีมงานจัดกิจกรรม โดยจากอาสาสมัครที่มีความศรัทธาและการสรรหา ขั้นตอนที่ 3 การวางแผน คือ มีการประชุมวางแผนงาน ทำหนังสืออย่างเป็นทางการ และมีการประชาสัมพันธ์ ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ และควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานเก็บรายละเอียดการดำเนินงานเพื่อเตรียมการประเมินผลการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล คือ การพัฒนาจุดเด่นและแก้ไขจุดบกพร่องในครั้งต่อไป และ 3) ผลการประเมินความเหมาะสมในการนำแนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ศักดา วิวัฒน์ขจรศักดิ์ และคณะ (2561, หน้า 81-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการ พัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในด้านการมีส่วนร่วม พบว่า เจ้าอาวาสวัดแสงแก้วโพธิญาณ บุคลากรในวัด ผู้นำ

ชุมชน และประชาชนตำบลเจดีย์หลวงมีส่วนร่วม ผลักดันในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในวัด โดยร่วมกันจัดหางบประมาณให้แก่วัด เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซมวัดในส่วนที่ชำรุดทรุดโทรม ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พบว่า พระภิกษุสามเณรได้ทำหน้าที่ในการศึกษาปฏิบัติธรรมตามข้อวัตรต่างๆ มีกิจกรรมภายในวัดที่ช่วยเผยแพร่ในด้านพระธรรมคำสั่งสอนต่างๆ ให้พุทธศาสนิกชน ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาวัดพบว่า วัดยังขาดโครงสร้างของการบริหารการเงินที่เป็นระบบมากพอ จึงต้องมีกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น พระสงฆ์ กรรมการวัด วยาวัจกร รวมถึงชุมชนใกล้เคียง ให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้สามารถดำเนินการบริหารการเงินให้แก่วัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และงบประมาณการก่อสร้างมีไม่เพียงพอ

พระเอกชัย นนตรี (2562, หน้า 91) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การให้ความหมายของรูปแบบและแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นรมณีสถาน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา: วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การเข้ามาทำคุณประโยชน์ในทางพระพุทธศาสนา 2) การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดที่จัดขึ้น 3) การเข้ามาเพื่อมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและแนวทางการพัฒนาวัดนาคปรก แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นรมณีสถานที่มีความสมบูรณ์มั่นคงในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นแนวทางของหลักการสร้างวัด และการบริหารจัดการได้แก่ ด้านอาวาสสัปปายะ ด้านโคจรสัปปายะ ด้านภัสสะสัปปายะ ด้านบุคลสัปปายะ ด้านโภชนสัปปายะ ด้านอตุสัปปายะ ด้านอิริยาปถสัปปายะ ถือว่าเป็นหลักการที่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาวัดให้มีความร่มเย็นเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชนเป็นพื้นที่ให้พุทธศาสนิกชนได้มาเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์และด้านปัญญา แนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการพัฒนาวัดให้เป็นรมณีสถานในทางพระพุทธศาสนาของวัดนาคปรก คือ ให้มีแผนโครงสร้างในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาวัด

พระมหาธนิสร จันทวนโณ และคณะ (2562, หน้า 643-653) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบูรณาการหลักทศกัณฐ์และหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะ เพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวัดสร้างสุข เป็นการพัฒนาย่างสอดคล้องระหว่างวัด บ้าน และชุมชนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะพุทธบริษัททั้ง 4 ต้องร่วมกันพัฒนาในกิจกรรมทุกอย่าง สำหรับการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลนั้น เน้นการพัฒนาแบบบูรณาการให้เกิดความสมดุลใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตภาพ 3) ด้านพฤติกรรมภาพ และ 4) ด้านปัญญาภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัลอย่างยั่งยืน โดยแนวทางในการพัฒนาวัดสร้างสุขนั้น ได้บูรณาการด้วยปรัชญาหลักทศกัณฐ์ของมิเชล ฟูกูเกต์ และหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะ ประกอบด้วยหลักอาวาสสัปปายะ หลักโคจรสัปปายะ หลักภัสสะสัปปายะ หลักบุคลสัปปายะ หลักโภชนสัปปายะ หลักอตุสัปปายะ และหลักอิริยาปถสัปปายะ

เป็นเครื่องมือการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล เพื่อปรับแก้ปัญหาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านจิตภาพ ด้านพฤติกรรม และด้านปัญญาภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่สร้างสุขแก่ทุกคน

พระมหาเสงี่ยม สุวโจ และคณะ (2562, หน้า 2822-2841) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาของวัดและแนวคิดการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธ จิตวิทยาในจังหวัดสระบุรี จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า จุดแข็งของวัดในจังหวัดสระบุรี มีวัด ปฏิบัติมุ่งสู่วิถีการปฏิบัติธรรม มีความสงบปราศจากการรบกวน โดยสภาพบริเวณรอบๆ ถือเป็นเขตเมือง มีความเจริญ ไปมาสะดวก สามารถหาพาหนะเดินทางได้ง่าย บรรยากาศในวัดสะอาด สงบ ร่มรื่น โปร่งลมพัดเย็นสบายบริเวณวัดพระพุทธรบาทและมีชุมชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น จุดอ่อน คือ การจัดสภาพแวดล้อม มีสภาพไม่เอื้อต่อความเป็นสัปปายะและบ้านชุมชนรอบ วัด มีความกลัวการเปลี่ยนแปลง และการทำลายความเป็นโบราณสถานของวัด

พระมหาจินตวัฒน์ จารุวฑฺฒโน (2563, หน้า 50) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปในการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี นับเป็นนโยบายสำคัญของคณะสงฆ์จังหวัดสิงห์บุรี เพราะเป็นนโยบายจากมหาเถรสมาคมที่กำชับให้วัดทุกวัดทั่วประเทศพัฒนาวัดของตนเองตามหลัก 5 ส เจ้าอาวาสให้ความสนใจ และเอาใจใส่ในการพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรือง พระผู้ใหญ่ของจังหวัดสิงห์บุรี ให้ความสำคัญกับการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนงาน มีการประชุมคณะทำงาน มีการอบรมจากทางคณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบาย 5 ส ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระครูสิริธรรมบัณฑิต และคณะ (2564, หน้า 23-36) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดมิ่งเมืองมูล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส เพื่อสร้างสัปปายะ คือ สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนรอบวัด กลไกการสนับสนุนจากสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ดำเนินการตามระบบและกลไกของโครงการ จนทำให้วัดมิ่งเมืองมูลได้รับโล่รางวัล “สัปปายะ” เป็นวัดต้นแบบ และบริษัท ควอลิตี้ เซรามิก จำกัด เป็นองค์กรต้นแบบประจำจังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า ส่วนของเครือข่ายที่ร่วมพัฒนาวัด 5ส มีผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคณะศรัทธาวัดมิ่งเมืองมูล มีผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนภาพรวม ผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

พระอนันตชัย อภินนุโท และคณะ (2564, หน้า 153-169) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวม ด้วยวิถี 5 ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและแนวคิดการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5 ส ตามแนว พุทธจิตวิทยา พบว่า จุดแข็ง คือ เป็นสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานประจำจังหวัด ศรีสะเกษ จุดอ่อน คือ ทำงาน ไม่เป็นระบบ ปัญหา/อุปสรรค คือ ขาดการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้น โอกาส คือ มีลูกศิษย์อุปถัมภ์ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวัด สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5 ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา คือ 1) ด้านกิจกรรมสถานที่สร้างสุขเชิงองค์รวม 3) ด้านกิจกรรมสังคมสร้างสุขเชิงองค์รวม 2) ด้านกิจกรรมจิตใจสร้างสุขเชิงองค์รวม 4) ด้านกิจกรรมปัญญาสร้างสุขเชิงองค์รวม โดยคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5 ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

พระมหาพวงศกร จิตญาโณ และคณะ (2564, หน้า 1-13) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ของวัดในอำเภอ โกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรม และหลักการมีส่วนร่วมกับหลักทฤษฎี 5 ส ในการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก และ 2) แนวทางในการพัฒนา ประสิทธิผลของการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ควรดำเนินงานดังนี้ 1) ด้านสละสลวย ควร มีการขจัดส่วนเกิน และเพิ่มเติมส่วนที่ขาดเพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งาน 2) ด้านสะดวก ควร มีการจัดวางให้ง่ายต่อการค้นหาและการนำไปใช้งานเพื่อความปลอดภัยต่อการปฏิบัติงาน 3) ด้านสะอาด ควร มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ 4) ด้านการสร้างมาตรฐาน ควร มีการกำหนด มาตรฐานให้เป็นลายลักษณ์อักษร มีการฝึกอบรม การติดตามประเมินผลแล้วปรับปรุงมาตรฐาน ให้ดียิ่งขึ้น และ 5) ด้านการสร้างวินัย ควร มีการณรงค์และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

พระปลัดธีรภัทร์ นาสีโล (2565, หน้า 230) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหาร จัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย 1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี พบว่า คณะสงฆ์มีจุดแข็ง ได้แก่ มีศาสนสถานมั่นคง เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน มีวัดเป็นศูนย์กลางใน การดำเนินกิจกรรม 5 ส. และดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ จุดอ่อนคือบางวัดไม่สามารถบริหารจัดการเรื่องการเงินได้ ขัดแย้งระหว่างบ้านกับวัด ขาดการกับดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง และขาดพื้นที่สีเขียว โอกาส ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในพื้นที่ร่วมกันทำบุญบริจาค ทรัพย์ และจัดกิจกรรม ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และประชาชน ศรัทธาในตัวพระสงฆ์ อุปสรรค ขาดการสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถมาช่วยเหลือ

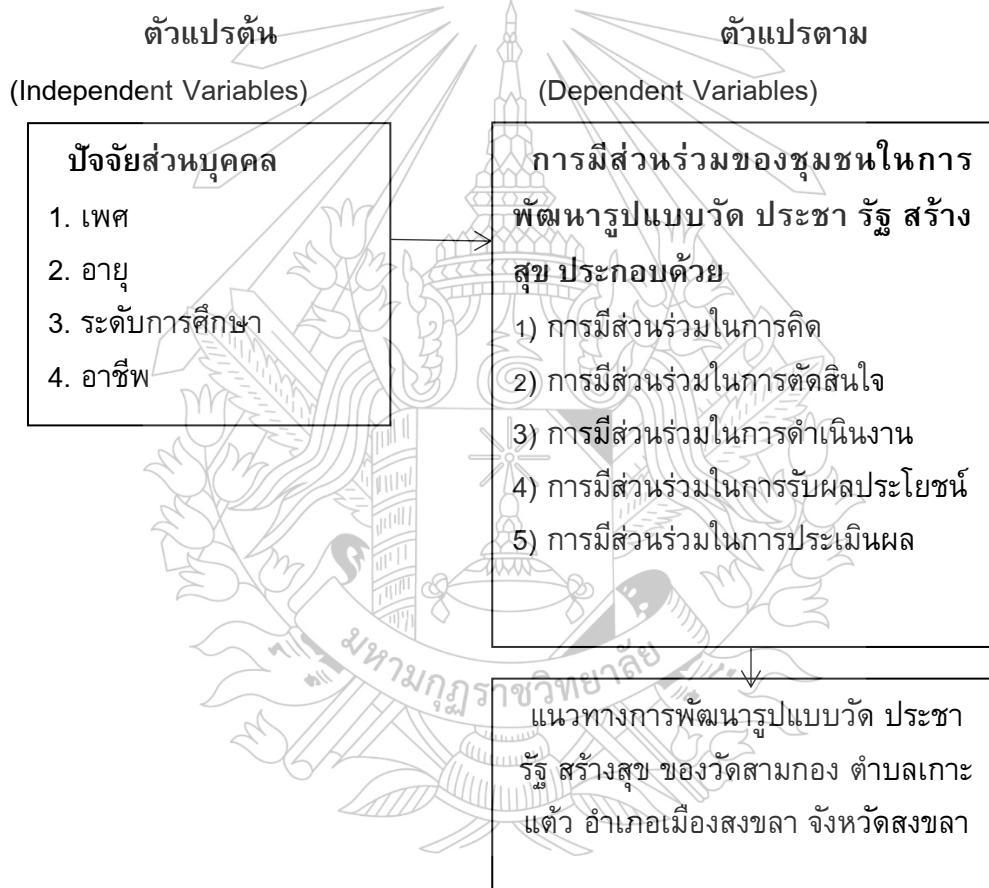
งานคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง 2. กระบวนการในการบริหารจัดการ การตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านการวางแผน มีการวางแผนร่วมกับชุมชนก่อนดำเนินการ ด้านการลงมือทำ มีการดำเนินการตามแผน คือ แผน 3579 ได้แก่ 3 พันธกิจสู่วัดสวยด้วยความสุข 5 เครื่องมือการทำงาน (5 ส) 7 แนวทางการดำเนินงาน และ 9 แนวทางปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ ด้านการควบคุมมีการประเมินผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ และด้านการปรับปรุงแก้ไข มีการประชุมปรึกษาหารือภายในคณะสงฆ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พระครูกิตติวัฒนาบุญ เก่งห้วย และคณะ (2567, หน้า 188) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพุทธศาสนสถาน: ศึกษาเฉพาะกรณี ที่พัทสงฆ์ป่าเวพูน บ้านสหกรณ์ อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วม คือ การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ การมีส่วนร่วมแบบบวร จึงเสริมสร้างจิตสำนึก มีความสำคัญต่อการพัฒนาศาสนสถาน คือ การปรับปรุงสภาพจนเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่ และสาธารณูปการ ส่วนหลักธรรมเกี่ยวกับการพัฒนา คือ หลักสามัคคีธรรม และหลักสาราณียธรรม โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มุ่งเน้นการสร้างความรู้สึกร่วมว่า ศาสนสถานี่สร้างนี้เป็นของชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกหวงแหน สภาพปัจจุบันพบว่า จุดแข็ง ประชาชนมีอุดมการณ์ร่วมกัน มีความศรัทธาในผู้นำ จุดอ่อน อยู่ที่ผู้สืบเจตนารมณีน้อย โอกาส จากการยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนในเรื่อง “บวร” อุปสรรค เกิดจากระบบอุปถัมภ์ สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ด้านสถานที่ ดำเนินการตามหลักสปปายะ คือ ปรับปรุงมุมพักผ่อน จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ด้านศาสนบุคคล ต้องเป็นบุคคลสปปายะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มาเยือน มีภัสสะสปปายะ คือ มีการพูดจาอ่อนหวาน ทำให้เห็นว่าหากจะพัฒนาศาสนสถาน ควรต้องเริ่มจากการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน ได้แก่ บ้าน และโรงเรียนเข้ามาช่วยเหลือภายในศาสนสถาน เมื่อบวรมีความร่วมมือกันแล้ว การพัฒนาศาสนสถานก็จะเป็นไปได้ อย่างรวดเร็ว

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้นำมา กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการคิด 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล (โกวิทย์ พวงงาม 2552, หน้า 273-274) เพื่อเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอ เมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้อง สามารถแสดงเป็นรูปแบบ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา” เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอน และวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1) ประชากร ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวน 9,386 คน (สำนักบริหารทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2568)

2) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง จากประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางของ ทาโร ยามาเน่ (ยุกท ไกรวรรณ, 2546, หน้า 98) ระดับความคลาดเคลื่อน 0.5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน แทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ขนาดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (0.05)

$$\begin{aligned}\text{แทนค่า } n &= \frac{9,386}{1+9,386(0.05)^2} \\ n &= \frac{9,386}{23.47} \\ n &= 399.91\end{aligned}$$

จากการคำนวณ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่เขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 คน ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดสามกongsนายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกongsและผู้นำหมู่บ้านหมู่ที่ 3 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งในมิติของศาสนา การปกครอง การศึกษา สาธารณสุข และชุมชน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยมีเทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการเลือกการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มสมาชิกทุกหน่วยของประชากรที่มีจำนวนไม่มากนัก แต่มีโอกาสถูกเลือกอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นอิสระจากกันที่จะได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างกระจายทั้ง 10 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 40 ราย โดยได้รับการนัดหมายผ่านผู้นำชุมชน รวมจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

3.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 คน มีรายละเอียดดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	พระครูปลัดวุฒิพร ยติโก	เจ้าอาวาสวัดสามกongs
2	นายรอเซ็ง ไทรเจริญ	นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว
3	นางนันทา แก้วพิทยานนท์	ผู้อำนวยการ รพ.สต.เกาะแก้ว
4	นายโอภาส สังขรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกongs
5	นายวีระ อุปมนต์	ผู้นำหมู่บ้านหมู่ที่ 3

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะขั้นตอนการสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตามรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะของเครื่องมือ

3.3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check-list) ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการคิด 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลผล ลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มีการมีส่วนร่วมระดับมากที่สุด	5	คะแนน
มีการมีส่วนร่วมระดับมาก	4	คะแนน
มีการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง	3	คะแนน
มีการมีส่วนร่วมระดับน้อย	2	คะแนน
มีการมีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด	1	คะแนน

การแบ่งระดับคะแนน โดยวิธีอิงเกณฑ์ลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103) คัดจากร้อยละของคะแนนเต็ม (คะแนนรวม) จัดคะแนนในภาพรวมได้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51–5.00	มากที่สุด
3.51–4.50	มาก
2.51–3.50	ปานกลาง
1.51–2.50	น้อย
1.00 –1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

3.3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 3 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้วอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้วอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.4.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อรวบรวมเนื้อหาสาระจากการศึกษาค้นคว้าที่ได้ นำมากำหนดเป็นกรอบให้ตรงกับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถาม แล้วร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

3.4.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question)ประกอบกัน ซึ่งเป็นการดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามที่ได้เคยผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.4.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม จำนวน 3 ท่าน

1) พระครูวิจิตรศีลาจาร, ดร.

2) พระครูบรรชัชวัฒน์, ดร.

3) ดร.บุญส่ง ทองเอียง

เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของคำถาม

3.4.5 นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 197) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

3.4.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในเขตตำบลเกาะแก้ว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 205) ได้ค่าเท่ากับ .952

3.4.7 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม และคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก ไปเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

3.5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ขอรับหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

2) แจกแบบสอบถามผ่านผู้ใหญ่บ้าน และลงพื้นที่ด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์

4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป

3.5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเดินทางไปเก็บข้อมูลตามวัน เวลา ที่นัดหมายไว้ สถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสงขลา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา วัดสามกอง ที่ว่าการอำเภอเมืองสงขลา สำนักงานเทศบาลตำบลเกาะแก้ว โรงพยาบาลรณรงค์สงขลา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว โรงเรียนวัดสามกอง ที่ทำการกำนันตำบลเกาะแก้ว โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และมีการจดบันทึกเป็นเอกสาร และบันทึกภาพ เมื่อได้รับอนุญาต

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) บัณฑิตส่วนบุคคลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

2) ศึกษาระดับทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์แนวทางการพัฒนามีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยพิจารณา ค่าเฉลี่ยของคะแนน ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541, หน้า 75)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายความว่า มีการมีส่วนร่วมอยู่ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายความว่า มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.6.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะทำการจัดข้อมูล (Data grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสนทนาที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

3.7.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563, หน้า 80)

$$\text{สูตร ร้อยละ} = \frac{N \times 100}{Na}$$

เมื่อ N แทน จำนวนที่ต้องการเปรียบเทียบ
Na แทน จำนวนเต็ม

3.7.2 การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) มีสูตรดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563, หน้า 71)

สูตร $\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
 $\sum X$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนน
 n แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3.7.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ , 2563 , หน้า 74)

สูตร $S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$

เมื่อ $S.D.$ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
 $(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

3.7.4 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) มีสูตรดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563, หน้า 72)

สูตร $\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 K แทน จำนวนข้อของคำถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมด

3.7.5 หาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยหาความสอดคล้องของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563, หน้า 73)

สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Methods) โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขต ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 400 คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายตามลำดับ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

4.2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

4.3 ผลการสรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ ดังนี้

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n หมายถึง จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 ราย เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

(n= 400)

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	224	56.00
หญิง	176	44.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 และเป็นเพศหญิง จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

(n = 400)

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	49	12.25
30 - 40 ปี	93	23.25
41 -50 ปี	133	33.25
51 ปีขึ้นไป	125	31.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 41 -50 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 รองลงมาคือ อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 อายุ 30 - 40 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 400)

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	216	54.00
ปริญญาตรี	150	37.50
สูงกว่าปริญญาตรี	34	8.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

(n = 400)

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกร	137	34.25
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	48	12.00
รับจ้างทั่วไป/พนักงานบริษัทเอกชน	102	25.50
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	92	23.00
อื่น ๆ	21	5.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป/พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 อาชีพรับราชการ/พนักงาน

รัฐวิสาหกิจ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวม 5 ด้าน

(n = 400)

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด	3.96	0.27	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.07	0.31	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.69	0.32	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.04	0.29	มาก
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.00	0.32	มาก
รวม	3.95	0.16	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.31) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.= 0.29) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.32)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด (n = 400)

ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เคยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัดในที่ประชุมหรือเวทีชุมชน	4.00	0.00	มาก
2. สามารถเสนอแนวคิดใหม่ๆ ต่อวัดได้โดยเสรี	3.76	0.58	มาก
3. รู้สึกว่าวัดรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน	4.16	0.39	มาก
4. มีส่วนร่วมประชุมออกความคิดเห็นในการพัฒนาวัดในการเสนอกิจกรรมหรือโครงการ	4.07	0.52	มาก
5. มีส่วนร่วมในเสนอความคิดเห็นในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัดประชา รัฐ สร้างสุข	3.82	0.57	มาก
รวม	3.96	0.27	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้สึกว่าวัดรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.39) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมประชุมออกความคิดเห็นในการพัฒนาวัดในการเสนอกิจกรรมหรือโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.52) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถเสนอแนวคิดใหม่ๆ ต่อวัดได้โดยเสรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.58) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชารัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

(n = 400)

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เคยมีส่วนร่วมในการประชุมตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชารัฐ สร้างสุข	4.14	0.59	มาก
2. วัดเปิดโอกาสให้ชาวบ้านร่วมตัดสินใจในเรื่องสำคัญของวัด	4.06	0.45	มาก
3. คิดว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของวัดมีความโปร่งใสและเป็นธรรม	4.03	0.74	มาก
4. มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	4.07	0.30	มาก
5. มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุ และร่วมหาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชารัฐ สร้างสุข	4.05	0.55	มาก
รวม	4.07	0.31	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชารัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.31)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เคยมีส่วนร่วมในการประชุมตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชารัฐ สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.59) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชารัฐ สร้าง

สุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.30) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คิดว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของวัดมีความโปร่งใสและเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, S.D.= 0.74) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

(n = 400)

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชน เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	3.77	0.44	มาก
2. เห็นว่าชุมชนร่วมแรงร่วมใจในการปรับปรุงหรือพัฒนาวัด	3.69	0.56	มาก
3. ยินดีอุทิศเวลา แรงงาน หรือทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของวัด	3.60	0.62	มาก
4. มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	3.74	0.66	มาก
5. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	3.64	0.62	มาก
รวม	3.69	0.32	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.32)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชน เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.44) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.66) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ยินดีอุทิศเวลา แรงงาน หรือทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของวัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, S.D.=0.62) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

(n = 400)

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. รู้สึกว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมของวัด เช่น ความรู้ สุขภาพจิต ฯลฯ	3.98	0.48	มาก
2. การพัฒนาวัดส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนชุมชน	3.97	0.57	มาก
3. มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	4.12	0.63	มาก
4. มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	4.09	0.41	มาก
5. รู้สึกภาคภูมิใจเมื่อกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านเองและชุมชน	4.08	0.48	มาก
รวม	4.04	0.29	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.29)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.63) รองลงมาคือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาวัดส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

(n = 400)

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข	4.05	0.57	มาก
2. วัดมีระบบรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนหลังจบกิจกรรม	3.89	0.50	มาก
3. เชื่อว่าความเห็นของชาวบ้านมีผลต่อการปรับปรุงกิจกรรมในอนาคต	4.02	0.68	มาก
4. มีส่วนร่วมในการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการวัด เพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข	4.03	0.43	มาก

5. มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นอันเป็น ประโยชน์ในการปรับปรุง วางแผนเพื่อพัฒนาวัดตาม รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	3.99	0.60	มาก
รวม	4.00	0.32	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.32)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.57) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการวัด เพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.43) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัดมีระบบรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนหลังจบกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.50) ตามลำดับ

4.3 ผลการสรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้รับมาจากการสอบถาม ผู้วิจัยสรุปได้ว่า

1) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เพื่อการพัฒนาวัด โดยจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวัด ให้มีตัวแทนจากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น โรงเรียน และประชาชน

2) ควรการพัฒนากายภาพและสิ่งแวดล้อม โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดให้เป็นพื้นที่สร้างสุข เช่น การจัดสวนสมาธิ ลานธรรม และห้องสมุดธรรมะ ควรจัดให้มีพื้นที่เรียนรู้ชุมชน เช่น ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพื้นที่ฝึกอาชีพ และควรรณรงค์กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3) ควรสร้างเครือข่ายในการพัฒนาวัด โดยการสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

4) ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของวัดให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ในประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาแล้วบรรยาย (Descriptive) ให้เหตุผลสรุปประเด็นใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการคิด 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

4.4.1 รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้สัมภาษณ์ 5 ท่าน ดังนี้

1. พระครูปลัดดุษฎีพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง
2. นายรอซัง ไหริเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแต้ว
3. นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแต้ว
4. นายโอกาส สังขรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง
5. นายวีระ อุปมนต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3

4.4.2 ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

แนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

1) ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด ควรทำอย่างไรบ้าง

1. พระครูปลัดดุษฎีพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง จะต้องเริ่มจากการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย และการเชื่อมโยงความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง ความยั่งยืน และทำให้วัดเป็นของทุกคนในชุมชน

2. นายรอซัง ไหริเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแต้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเสนอความคิดเห็น ร่วมเสนอแนวคิด และวางแผนพัฒนาร่วมกับวัด จะช่วยให้แนวทางการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสะท้อนความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

3. นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแต้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การพัฒนา “วัด ประชา รัฐ สร้างสุข” ที่

ยั่งยืน ชุมชนจะรู้สึกเป็นเจ้าของ ร่วมรับผิดชอบ และภาคภูมิใจในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หากการคิดร่วมถูกส่งเสริมอย่างเป็นระบบและจริงจัง วัดจะกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างแท้จริง

4. นายโอภาส สังฆรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การพัฒนาวัดไม่ใช่หน้าที่ของพระสงฆ์ฝ่ายเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนทุกกลุ่มได้แสดงความเห็น เสนอแนวคิด และสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาวัด เพื่อให้สามารถพัฒนาวัดสามกองให้เป็นไปตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ เสริมสุข ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. นายวีระ อุปมนต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีพื้นที่และบทบาทในการเสนอความคิดเห็นอย่างจริงจัง และเป็นระบบ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และนำไปสู่การพัฒนาวัดที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด คือ การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และประชาชนทั่วไป จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่แนวทางที่มีประสิทธิภาพ เป็นกลไกสำคัญที่จะพาวัดไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและการเรียนรู้ของชุมชน

2) ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรทำอย่างไรบ้าง

1. พระครูปลัดวุฒิพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า วัดควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมชุมชน การใช้ทรัพยากรของวัด และการวางแผนพัฒนา เพราะเชื่อว่า เมื่อทุกคนมีส่วนในการตัดสินใจ ก็จะรู้สึกเป็นเจ้าของและพร้อมสนับสนุนวัดในทุกด้าน

2. นายรอซิง ไหริเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ควรจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาวัดแบบมีส่วนร่วม โดยมีตัวแทนจากชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น และวัด ร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสะท้อนความต้องการของประชาชน

3. นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาและ

กิจกรรมของวัด ควรอาศัยข้อมูลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นพื้นฐาน เช่น ความต้องการด้านสุขภาพ การใช้พื้นที่วัดเพื่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

4. นายโอภาส สังฆรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชนและกลุ่มการศึกษาในการตัดสินใจเรื่องกิจกรรมวัดจะทำให้วัดกลายเป็นพื้นที่เรียนรู้ของชุมชนจริง ๆ จึงควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองได้เข้าร่วมตัดสินใจในบางประเด็น เช่น การจัดกิจกรรมทางศีลธรรม หรือการออกแบบโครงการวัดกับโรงเรียน

5. นายวีระ อุปมนต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การตัดสินใจร่วมกันของวัดและชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมทั้งความยั่งยืน และความเป็นธรรม ในการพัฒนาวัด เมื่อประชาชนได้มีบทบาทอย่างแท้จริงในการกำหนดทิศทางการพัฒนาวัด ย่อมทำให้วัดสามกองกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างแท้จริง

3) ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรทำอย่างไรบ้าง

1. พระครูปลัดวุฒิพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การดำเนินงานควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทจริง ทั้งในงานประเพณี กิจกรรมจิตอาสา และการดูแลรักษาพื้นที่วัด เพื่อสร้างความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกันในระดับชุมชน

2. นายรอซิง ไพรเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างวัดและหน่วยงานท้องถิ่น รวมทั้งจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครหรือเครือข่ายชุมชนเพื่อช่วยดำเนินงาน และให้ความช่วยเหลือในด้านทรัพยากรและการสนับสนุนด้านเทคนิค

3. นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ควรส่งเสริมการดำเนินงานที่ตอบโจทย์สุขภาพและความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่วัด โดยร่วมมือกับหน่วยงานสุขภาพและกลุ่มชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืน

4. นายโอภาส สังฆรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนและสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการ

ดำเนินกิจกรรมวัด เช่น การจัดกิจกรรมเรียนรู้ การทำความสะอาดพื้นที่วัด หรือกิจกรรมพัฒนาจิตใจควบคู่การศึกษา

5. นายวีระ อุปมนต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เน้นการสร้างเครือข่ายคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เปิดให้ชาวบ้านร่วมมือกันดูแลวัด เช่น กิจกรรมรักษาความสะอาด การจัดการขยะ และการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา

สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้วัดสามกองกลายเป็นวัดประชารัฐสร้างสุขได้อย่างแท้จริง เพราะเมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ วัดก็จะพัฒนาอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

4) ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรทำอย่างไรบ้าง

1. พระครูปลัดวุฒิพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การพัฒนาวัดควรมุ่งเน้นให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ เศรษฐกิจ หรือสุขภาพ เช่น การใช้พื้นที่วัดจัดตลาดนัด หรืออบรมอาชีพ เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางการสร้างรายได้และพลังบวกแก่ชุมชนอย่างแท้จริง

2. นายรอแข็ง ไหระเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแต้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของวัดควรถูกกระจายสู่ทุกกลุ่มในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ เด็ก และคนว่างงาน เช่น ผ่านการจ้างงานในกิจกรรมวัด การแปรรูปผลผลิตจากโครงการเกษตรในวัด หรือการจัดกิจกรรมสุขภาพที่เข้าถึงทุกคน

3. นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแต้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงผลประโยชน์ด้านสุขภาพจิตและสุขภาพกายจากกิจกรรมวัดเป็นเรื่องสำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมลดความเครียด ออกกำลังกายในวัด หรือการใช้วัดเป็นศูนย์ให้ความรู้ด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

4. นายโอภาส สังฆรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผลประโยชน์ด้านการศึกษาควรถูกแบ่งปันผ่านการใช้พื้นที่วัด เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิต ค่ายคุณธรรม หรือกิจกรรมจิตอาสาที่เชื่อมโยงกับหลักธรรม ทำให้เยาวชนได้รับประโยชน์ทั้งความรู้และคุณธรรม

5. นายวีระ อุปมนต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ชุมชนมีความรู้สึกว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมของวัด การใช้วัดเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการศึกษา อาชีพ สุขภาพ และกิจกรรมทางจิตใจ จะทำให้คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วม กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ

สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบล เกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกับวัด ทั้งด้านสังคม และจิตใจ โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และการแบ่งปันโอกาสอย่างเท่าเทียม จะช่วยให้วัดสามกองเป็นวัด “ประชารัฐ สร้างสุข” ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

5) ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรทำอย่างไรบ้าง

1. พระครูปลัดวุฒิพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การประเมินผลไม่ควรเป็นหน้าที่ของวัดฝ่ายเดียว แต่ควรเชิญชวนชาวบ้านเข้าร่วมสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่ทำไปตรงกับความต้องการหรือไม่ และควรปรับปรุงตรงจุดใด

2. นายรอเซ็ง ไหระเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ควรจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลร่วมระหว่างวัด หน่วยงานท้องถิ่น และชุมชน เพื่อประเมินความคุ้มค่า ความพึงพอใจ และผลกระทบจากโครงการที่ดำเนินการ โดยใช้เกณฑ์และวิธีการประเมินที่ชัดเจน โปร่งใส

3. นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาวัด จะทำให้ทางวัดได้เห็นถึงสภาพความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม เพื่อสามารถนำผลการประเมินมาใช้มีในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้คุณภาพต่อไป โดยประชาชนต้องได้มีส่วนในการเก็บข้อมูล ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมสรุปผล

4. นายโอภาส สังขรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การประเมินผลควรเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนควรได้มีบทบาท เช่น ทำแบบสำรวจ ทำรายงาน หรือจัดเวทีสะท้อนความคิดเห็น เพื่อฝึกความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

5. นายวีระ อุปมนต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568 ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ควรมีเวทีชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมของวัด พร้อมเสนอให้มีแบบฟอร์มประเมินที่อ่านง่าย ใช้ง่าย และผลการประเมินควรถูกนำมาเปิดเผยต่อชุมชนอย่างตรงไปตรงมา

สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบล เกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลกิจกรรม ของวัด จะช่วยเพิ่มความโปร่งใส ยกระดับคุณภาพกิจกรรม และทำให้การพัฒนาวัดประชารัฐ สร้างสุข มีทิศทางที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชนอย่างยั่งยืน

4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรมีการแผนงาน กิจกรรม หรือการใช้ทรัพยากรของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ โดย จัดให้มีตัวแทนจากหลายภาคส่วนเข้าร่วม ในรูปของคณะกรรมการ หรือกระบวนการกลุ่มร่วม คิดร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและความร่วมมือ
2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด เช่น กิจกรรม พัฒนาวัด งานบุญ งานสุขภาพ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะเยาวชนและกลุ่มจิตอาสา เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมกัน
3. ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญในการติดตามและประเมินผล กิจกรรมของวัด ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ ความพึงพอใจ และผลกระทบต่อชุมชน ผ่านแบบสอบถาม เวทีสะท้อนความคิดเห็นให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำพัฒนาการกิจกรรมของวัดให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยขอแนะนำเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 400 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ เจ้าอาวาสวัดสามกอง นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกองและผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 รวม 5 คน เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานต่อประชาชนของเทศบาลเมืองควนลัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .952 ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ สอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมด้วยตัวเอง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการนัดวันเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 คน จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา” นั้น พอสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เป็นเพศชาย จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 มีอายุ 41 -50 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 และมีเกษตรกร จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25

5.1.2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยมีดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รู้สึกว่าวัดรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมประชุมออกความคิดเห็นในการพัฒนาวัดในการเสนอกิจกรรมหรือโครงการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถเสนอแนวคิดใหม่ๆ ต่อวัดได้โดยเสรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เคยมีส่วนร่วมในการประชุมตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา

คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คิดว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของวัดมีความโปร่งใสและเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชน เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ยินดีอุทิศเวลา แรงงาน หรือทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของวัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาวัดส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการวัด เพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัดมีระบบรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนหลังจบกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

5.1.3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ได้แก่

1) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เพื่อการพัฒนาวัด โดยจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวัด ให้มีตัวแทนจากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น โรงเรียน และประชาชน

2) ควรการพัฒนากายภาพและสิ่งแวดล้อม โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ของวัดให้เป็นพื้นที่สร้างสุข เช่น การจัดสวนสมาธิ ลานธรรม และห้องสมุดธรรมะ ควรจัดให้มีพื้นที่เรียนรู้ชุมชน เช่น ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพื้นที่ฝึกอาชีพ และควรรณรงค์กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3) ควรสร้างเครือข่ายในการพัฒนาวัด โดยการสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

4) ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของวัดให้มากขึ้น เพื่อการพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข

1.5.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ได้แก่ การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และประชาชนทั่วไป จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่แนวทางที่มีประสิทธิภาพ เป็นกลไกสำคัญที่จะพาวัดไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและการเรียนรู้ของชุมชน

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมทั้งความยั่งยืน และความเป็นธรรม ในการพัฒนาวัด เมื่อประชาชนได้มีบทบาทอย่างแท้จริงในการกำหนดทิศทางการพัฒนาวัด ย่อมทำให้วัดสามกองกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างแท้จริง

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในจัดกิจกรรมต่างๆ ของวัด จะเป็นแรง

ขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้วัดสามกongsกลายเป็นวัดประชารัฐสร้างสุขได้อย่างแท้จริง เพราะเมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ วัดก็จะพัฒนาอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกongs ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกับวัด ทั้งด้านสังคม และจิตใจ โดยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และการแบ่งปันโอกาสอย่างเท่าเทียม จะช่วยให้วัดสามกongsเป็นวัด “ประชารัฐ สร้างสุข” ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิณผล สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกongs ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมิณผลกิจกรรมของวัด จะช่วยเพิ่มความโปร่งใสยกระดับคุณภาพกิจกรรม และทำให้การพัฒนาวัดประชารัฐ สร้างสุข มีทิศทางที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชนอย่างยั่งยืน

6) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรมีการแผนงาน กิจกรรม หรือการใช้ทรัพยากรของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีตัวแทนจากหลายภาคส่วนเข้าร่วม ในรูปของคณะกรรมการ หรือกระบวนการกลุ่มร่วมคิดร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและความร่วมมือ

2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด เช่น กิจกรรมพัฒนาวัด งานบุญ งานสุขภาพ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะเยาวชนและกลุ่มจิตอาสา เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของทุกคน

3. ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้เห็นความสำคัญในการติดตาม และประเมิณผลกิจกรรมของวัด ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ ความพึงพอใจ และผลกระทบต่อชุมชน โดยผ่านแบบสอบถาม เวทีสะท้อนความคิดเห็นให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำพัฒนากิจกรรมของวัดให้ดียิ่งขึ้น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกongs ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกongs ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนในพื้นที่มีบทบาทในการร่วมพัฒนา “วัดประชารัฐ สร้างสุข” อย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น และคณะกรรมการวัดเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาวัดอย่างแท้จริง ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเสนอแนวทาง และร่วมตัดสินใจในกิจกรรมสำคัญต่างๆ เป็นการสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการกำหนดทิศทางการพัฒนาวัดสามกอง เพื่อประโยชน์สาธารณะ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด แม้อยู่ในระดับมาก แสดงว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบการลงมือทำยังไม่มากเท่ากับการคิดและตัดสินใจ อาจเกิดจาก ข้อจำกัดในด้านเวลา ความรู้ หรือความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพงศ์กร จิตญาโณ (มะลิลา) และคณะ (2564, หน้า 1-13) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ขอวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมและหลักการมีส่วนร่วมกับหลักทฤษฎี 5 ส ในการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเอกชัย นนตรี (2562, หน้า 91) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การให้ความหมายของรูปแบบและแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นรมณีสถาน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา: วัดนาคปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การเข้ามาทำคุณประโยชน์ในทางพระพุทธ ศาสนา 2) การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดที่จัดขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การที่ชุมชนมีโอกาสและความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางกิจกรรม หรือแนวคิดในการพัฒนาวัด สามารถนำมาพัฒนาวัดสามกองตามแนว ทางรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข มีการสร้างกลไกและบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในอนาคต ควรส่งเสริมให้กลุ่มที่ยังเข้าไม่ถึงเวทีการ มีส่วนร่วม เช่น เยาวชน ผู้สูงอายุ หรือกลุ่มเปราะบาง ได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นมากขึ้น เพื่อให้เกิดความครอบคลุมและความเท่าเทียมในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ พระครูปลัดวุฒิพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง ว่าการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง จะต้องเริ่มจากการเปิดใจรับฟัง

ความคิดเห็นของทุกฝ่าย และการเชื่อมโยงความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง ความยั่งยืน และทำให้วัดเป็นของทุกคนในชุมชน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาณิสสร จันทวณฺโณ และคณะ** (2562, หน้า 643-653) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบูรณาการหลักกนยุคและหลักพุทธธรรมแห่งสปปายะ เพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวัดสร้างสุขเป็นการพัฒนาอย่างสอดคล้องระหว่างวัด บ้าน และชุมชนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะพุทธบริษัททั้ง 4 ต้องร่วมกันพัฒนาในกิจกรรมทุกอย่าง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาจินตวัฒน์ จารุวฑฺฒโน** (2563, หน้า 50) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5ส จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปในการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5ส จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5ส จังหวัดสิงห์บุรี นับเป็นนโยบายสำคัญของคณะสงฆ์จังหวัดสิงห์บุรี เพราะเป็นนโยบายจากมหาเถรสมาคมที่กำชับให้วัดทุกวัดทั่วประเทศพัฒนาวัดของตนเองตามหลัก 5ส เจ้าอาวาสให้ความสนใจ และเอาใจใส่ในการพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรือง

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชนในกระบวนการพัฒนาวัดสามกองตามแนวทาง วัด ประชา รัฐ สร้างสุข อยู่ในระดับมาก ถือเป็นจุดแข็งสำคัญที่สะท้อนถึงการยอมรับความคิดเห็นของประชาชนอย่างจริงจัง เป็นธรรม และโปร่งใส การส่งเสริมให้กลุ่มประชาชนที่ยังมีบทบาทน้อย เช่น เยาวชน กลุ่มเปราะบาง หรือชาวบ้านที่อยู่ชายขอบ ได้มีพื้นที่ในการมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างหลากหลายครอบคลุม และสะท้อนความต้องการของทุกกลุ่มในชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ นายรอเซ็ง ไพรเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว ว่าควรจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาวัดแบบมีส่วนร่วม โดยมีตัวแทนจากชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นและวัด ร่วมกันพิจารณาและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสะท้อนความต้องการของประชาชน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริธรรมบัณฑิต และคณะ** (2564, หน้า 23-36) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส โครงการวัดประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดมิ่งเมืองมูล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส เพื่อสร้างสปปายะ คือ สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐานและสร้างวินัย ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

รอบวัด สนับสนุนสุขภาวะองค์กร และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ดำเนินการตามระบบและกลไกของโครงการ จนทำให้วัดมิ่งเมืองมูลได้รับโล่รางวัล “สัปปายะ” เป็นวัดต้นแบบ และบริษัท ควอลิตี้ เซรามิก จำกัด เป็นองค์กรต้นแบบประจำจังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า ส่วนของเครือข่ายที่ร่วมพัฒนาวัด 5ส มีผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคณะศรัทธาวัดมิ่งเมืองมูล มีผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนในภาพรวมผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูกิตติวัฒนานุกูล เชน่ห้วย และคณะ (2567, หน้า 188) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพุทธศาสนสถาน: ศึกษาเฉพาะกรณี ที่พัทลุงป่าเวพุวัน บ้านสหกรณ์ อำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมคือ การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ การมีส่วนร่วมแบบบวร จึงเป็นเสริมสร้างจิตสำนึก มีความสำคัญต่อการพัฒนาศาสนสถาน คือ การปรับปรุงสภาพจนเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่ และสาธารณูปการ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการดำเนินงานในการพัฒนารูปแบบวัดประชาธิปไตยสร้างสุข อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านมีความตระหนักและความพร้อมในการลงมือปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดให้บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง กระบวนการเชิญชวนผู้อื่นเข้าร่วม การมีส่วนร่วมในการเลือกคณะกรรมการ รวมถึงการอุทิศแรงใจและร่างกายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของวัด เป็นตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกลไกการมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติและการสร้างเครือข่ายชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้กระบวนการดำเนินงานของวัดเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สร้างสรรค์ และครอบคลุมทุกมิติของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ นายวีระ อุปมนต์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ว่าเน้นการสร้างเครือข่ายคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เปิดให้ชาวบ้านร่วมมือกันดูแลวัด เช่น กิจกรรมรักษาความสะอาด การจัดการขยะ และการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูกิตติวัฒนานุกูล เชน่ห้วย และคณะ (2567, หน้า 188) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพุทธศาสนสถาน: ศึกษาเฉพาะกรณี ที่พัทลุงป่าเวพุวัน บ้านสหกรณ์ อำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วม คือ การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ การมีส่วน

ร่วมแบบบวร จึงเสริมสร้างจิตสำนึก มีความสำคัญต่อการพัฒนา ศาสนสถาน คือ การปรับปรุงสภาพจนเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เผยแผ่ และสาธารณูปการ ส่วนหลักธรรมเกี่ยวกับการพัฒนา คือ หลักสามัคคีธรรม และหลักสาราณียธรรม โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนา มุ่งเน้นการสร้างความรู้สึกร่วมว่า ศาสนสถานที่สร้างนี้เป็นของชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธนิสร จันทวณฺโณ และคณะ (2562, หน้า 643-653) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมและหลักการมีส่วนร่วมกับหลักทฤษฎี 5 ส ในการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการรับผลประโยชน์จากการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความตระหนักและรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมและโครงการที่ดำเนิน โดยวัดอย่างชัดเจน การรับรู้ถึงผลประโยชน์นี้ เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีความพร้อม และเต็มใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะเมื่อประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมของตนเองก่อให้เกิดประโยชน์จริง ไม่ว่าจะเป็นในด้านสุขภาพ การศึกษา ความสงบเรียบร้อย หรือการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี พวกเขาจะรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และความภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ พระครูปลัดดุษฎีพร ยติโก เจ้าอาวาสวัดสามกอง ว่าการพัฒนาวัดควรมุ่งเน้นให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ เศรษฐกิจ หรือสุขภาพ เช่น การใช้พื้นที่วัดจัดตลาดนัด หรืออบรมอาชีพ เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางการสร้างรายได้และพลังบวกแก่ชุมชนอย่างแท้จริง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสิริธรรมบัณฑิต และคณะ (2564, หน้า 23-36) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดมิ่งเมืองมูล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส เพื่อสร้างสปปายะ คือ สะสาง สะดวก สะอาด สร้างมาตรฐาน และสร้างวินัย ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนรอบวัด กลไกการสนับสนุนจากสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ดำเนินการตามระบบ

และกลไกของโครงการ จนทำให้วัดมิ่งเมืองมุลได้รับโล่รางวัล “สัปปายะ” เป็นวัดต้นแบบ และบริษัท ควอลิตี้ เซรามิก จำกัด เป็นองค์กรต้นแบบประจำจังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า ส่วนของเครือข่ายที่ร่วมพัฒนาวัด 5ส มีผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคณะศรัทธาวัดมิ่งเมืองมุล มีผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนภาพรวม ผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาจินตวัฒน์ จารุวฑฺฒโน** (2563, หน้า 50) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารวัดสร้าง สุขด้วยกิจกรรม 5ส จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปในการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5ส จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า การบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5ส จังหวัดสิงห์บุรี นับเป็นนโยบายสำคัญของคณะสงฆ์จังหวัดสิงห์บุรี เพราะเป็นนโยบายจากมหาเถรสมาคมที่กำชับให้วัดทุกวัดทั่วประเทศพัฒนาวัดของตนเองตามหลัก 5 ส เจ้าอาวาสให้ความสนใจ และเอาใจใส่ในการพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรือง

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชาธิปไตย สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการประเมินผล การพัฒนารูปแบบ วัดประชาธิปไตย สร้างสุขของวัดสามกอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความใส่ใจของชุมชนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมเพียงแค่นั้นขั้นตอนคิด วางแผน หรือดำเนินการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับกระบวนการติดตามและประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจัดขึ้น การที่วัดมีระบบรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชน และนำข้อคิดเห็นเหล่านั้นไปพิจารณาอย่างจริงจัง แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใส การเปิดพื้นที่การสื่อสาร และความตั้งใจของวัดในการดำเนินงานตามแนวคิดประชาธิปไตย ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกระดับ ทั้งนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างวัดกับชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว ว่าการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด จะทำให้ทางวัดได้เห็นถึงสภาพความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้คุณภาพต่อไป โดยประชาชนต้องได้มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล การให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมถึงร่วมสรุปผลของกิจกรรม ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาธณีสร์ จันทวนุโณ และคณะ** (2562, หน้า 643-653) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบูรณาการหลักนุญคและหลักพุทธธรรมแห่งสัปปายะ เพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การ

พัฒนาวัดสร้างสุข เป็นการพัฒนาอย่างสอดคล้องระหว่างวัด บ้าน และชุมชนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะพุทธบริษัททั้ง 4 ต้องร่วมกันพัฒนาในกิจกรรมทุกอย่าง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเริ่ม ไขตะขบ และคณะ (2560, หน้า 1895-1896) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชน ในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการริเริ่มการดำเนินการ ด้านการดำเนินงาน ด้านการวางแผนการดำเนินการ และด้านการประเมินผล ส่วนความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) วัดสามกอง ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาวัดร่วมชุมชนอย่างเป็นระบบ มีตัวแทนจากทุกกลุ่มในชุมชน
- 2) วัดสามกอง ควรส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในทุกช่วงวัย สนับสนุนงบประมาณแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเสนอและเลือกกิจกรรม
- 3) วัดสามกอง ควรมีการพัฒนากลไกการติดตามและประเมินผลจากประชาชนอย่างต่อเนื่อง และเปิดเผย

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในวัดประจักษ์รูปแบบต่าง ๆ ในหลายพื้นที่เพื่อหาปัจจัยสำเร็จ
- 2) ควรศึกษาผลกระทบของการพัฒนารูปแบบวัด ประจักษ์ สร้างสุขต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
- 3) ควรศึกษา ปัจจัยสู่ความสำเร็จ และอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการพัฒนารูปแบบ “วัดประจักษ์ สร้างสุข”ของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

บรรณานุกรม

1) หนังสือทั่วไป

กันตยา เพิ่มผล (2552). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพฯ: บริษัท บุญศิริ การพิมพ์ จำกัด.

กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). แนวทางการส่งเสริมบทบาทของวัดในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์วัฒนธรรม.

กรมการศาสนา. (2542). คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร: กองแผนงาน.

โกวิทย์ พวงงาม (2552). การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.

กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา. (2554). บทบาทของวัดกับการพัฒนาสังคมไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS กรุงเทพมหานคร : เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์,

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ ครั้งที่7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส.

ฝ่ายสาธารณูปการ มหาเถรสมาคม. (2563). คู่มือและแนวปฏิบัติโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์จร. (2552). แนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.

พีรพงษ์ ตลับทอง. (2565). บทบาทของวัดกับการพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระครูพิมลธรรมภาณี (ดำเนิน อุตถจารี). (2545). วัดพัฒนา, 45. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

พระธรรมวรนายก (โอภาส นิลุตติเมธี). (2546). การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนใน
ธรรมปริทัศน์ 46, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสุธมโม). (2550). วัดพัฒนา, 50, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สา
นักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550), หน้า 83- 88.

พระราชธรรมโมลี (สมศักดิ์ ฐิริปัญญา). (2543). วัดพัฒนา 43, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การ
ศาสนา.

พระสุธีรัตนบัณฑิต และพระมหาชุตีภัก อภินนุโท. (2563). แนวทางการพัฒนาวัดเพื่อชุมชน
เข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมศีลธรรม วัดโพธิ์ทอง.

พระสุธีรัตนบัณฑิต และ พระมหาชุตีภัก อภินนุโท. (2563). คู่มือและแนวปฏิบัติโครงการวัด
ประชา รัฐ สร้างสุข. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.

ยุทธ ไกรวรรณ. (2546). สถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สหประชา.

วิไลลักษณ์ ไชยลังกา. (2565). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สนทยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน.
กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2568). รายงานสถิติประชากร
จากฐานข้อมูลทะเบียนกลาง ปี 2568. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารทะเบียน.

อัญชลี ทองบุญ. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.
กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). Rural development participation: Concepts and
measures for project design, implementation, and evaluation.

2. วิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์ และงานวิจัย

จุฑามาศ พันสวรรคค์.และคณะ (2561). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราช ภัฏเชียงใหม่.

จิตติพร สะสม.และคณะ (2553). ศึกษากระบวนการบริหารและการจัดการวัดในพระพุทธศาสนา กรณีศึกษา: วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (นาคกลั่น).และคณะ (2565). รูปแบบการบริหารจัดการโครงการวัดประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาจันทวัฒน์ จารุฑุฒโน (วิจารณ์ปรีชา).และคณะ (2563). รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเอกชัย นนตรี. และคณะ (2562). การให้ความหมายของรูปแบบและแนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นรมณีสถานด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา: วัดนาครปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิทธิรณันท์ วารุณสหรัชภณ. และคณะ (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วน ท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธาวิ กลิ่นอุบล. และคณะ (2562). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตาม แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโพน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อำภา สมันพีช. และคณะ. (2561). การมีส่วนร่วมในการบริหารกับความยืดหยุ่นผูกพันกับองค์การ
ของครูใน สถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

3. วารสารทางวิชาการ

กนกวรรณ ดุงศรีแก้ว. (2542). การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว, จุลสารการท่องเที่ยว,
18(4), 49 – 52.

ศักดา วิวัฒน์ขจรศักดิ์ และคณะ. (2561). กระบวนการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์
หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วารสารแสงอีสาน. มหาวิทยาลัยมหาจุฬ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, 16(1), 81 – 93.

ณัฐพร แสงประดับ. (2557). ความหมายของการมีส่วนร่วมในมิติทางจิตใจและอารมณ์. วารสาร
การพัฒนาชุมชน, 8(2), 45-53.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2554). ความหมายของการมีส่วนร่วมในมิติทางสังคม จิตวิทยา และ
การพัฒนา. วารสารการพัฒนาสังคมและมนุษย์, 8(2), 45-62.

พระคำหล้า ไชยวง. (2561). การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา. วารสารพัฒนาชุมชน, 12(1),
34-42.

พีรพัฒน์ ทองยิ้ม. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่หมู่ที่ 9
ตำบลวังรายอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์. 4(2). 1-10.

พระครูกิตติพัฒนานุกูล เข่งนุ้ย และคณะ. (2567). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาพุทธ
ศาสนสถาน: ศึกษาเฉพาะกรณี ที่พัทสงฆ์ป่าเวพูน บ้านสหกรณ์ อำเภอพุนพิน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารปรัชญาปริทรรศน์. 29(2), 187-199.

พระครูสิริธรรมบัณฑิต และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาวัดด้วยวิถี 5ส โครงการวัด ประชา
รัฐ สร้างสุข ของวัดมิ่งเมืองมุล. วารสารวิจัยวิชาการ. 4(1), 23-36.

พระมหาธนิสร จันทวนโณ (วรตันติ) และคณะ. (2562). รูปแบบการบูรณาการหลักนวกุศลและ
หลักพุทธธรรมแห่งสปปายะ เพื่อการพัฒนาวัดสร้างสุขในสังคมดิจิทัล.
วารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม. 6(1),

643-653.

- พระมหาพงศ์กร จิตญาโณ (มะลิลา) และคณะ. (2564). ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด
ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ขอวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์.
วารสารวิจัยวิชาการ. 4(4), 1-13.
- พระมหาเสงี่ยม สุวโจ (มณีวงษ์) และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะ
ตามแนวพุทธจิตวิทยา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ. 6(6), 2822-2841
- พระเริ่ม ไชตะขบ และคณะ. (2560). แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัด
กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา. Veridian E-Journal, Silpakorn University.
10(1), 1895-1907.
- พระอนันตชัย อภินนุโท และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวม
ด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 7(1), 153-
169.
- เรณูมาศ รักษาแก้ว. (ม.ป.ป.) การมีส่วนร่วมของประชาชน. สถาบันพระปกเกล้า. ม.ป.ท.
- วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมในการพัฒนา. วารสารพัฒนาชุมชนและสังคม. 10(1),
23-34.
- ศักดา วิวัฒน์ขจรศักดิ์ และคณะ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาวัดแสงแก้ว
โพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. วารสารวิจัยวิชาการ.
2(1),
- เสาวภา สินสุภา. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทับใต้ อำเภอ
หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารการจัดการการเมืองการปกครองและท้องถิ่น.

บุคลากรกรม

บุคลากรกรม

พระครูปลัดวุฒิพร ยติโก   เจ้าอาวาสวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568

นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว สัมภาษณ์
วันที่ 25 มิถุนายน 2568

นายรอแข็ง ไทรเจริญ   นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568

นายวีระ อุปมนต์   ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568

นายโอภาส สังขรัตน์   ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1) พระครูวิจิตรศีลาจารย์, ดร.

วุฒิการศึกษา : ประ.ด. (ปรัชญาและศาสนา)

: ประ.ด. (รัฐศาสตร์)

ตำแหน่งปัจจุบัน : เจ้าคณะจังหวัดสงขลา (ธรรมยุต)

2) พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.

วุฒิการศึกษา : ประ.ด. (ปรัชญาและศาสนา)

: ศศ.ม. (นโยบายและการวางแผนสังคม)

: บธ.บ. (บริหารธุรกิจ)

ตำแหน่งปัจจุบัน : เจ้าคณะอำเภอสะเดา-สะบ้าย้อย (ธรรมยุต)

: ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

3) ดร. บุญส่ง ทองเอียง

วุฒิการศึกษา : กศ.ด. (ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา)

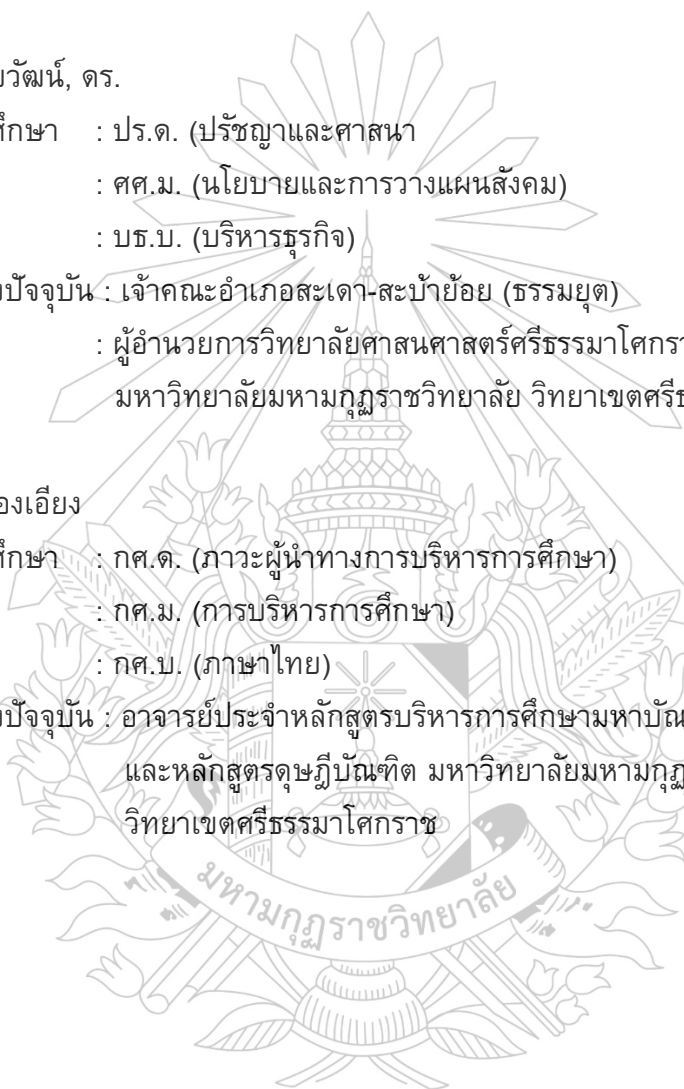
: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

: กศ.บ. (ภาษาไทย)

ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษามหาบัณฑิต

และหลักสูตรดุริยบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๑๐๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๘๐-๕๑๒๘-๕๑ www.ssc.mbu.ac.th

๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้ใช้วิชาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
เรียน พระครูวิจิตรศีลาจารย์, ดร.

ด้วย พระปลัด เอกรินทร์ สุ่มโธ (สุขธรร) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THE WAT PRACHA RATH MODEL, A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE KOHTAEW SUBDISTRICT MUEANG SONGKHLA DISTRICT SONGKHLA PROVINCE)” โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

นั้น
ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

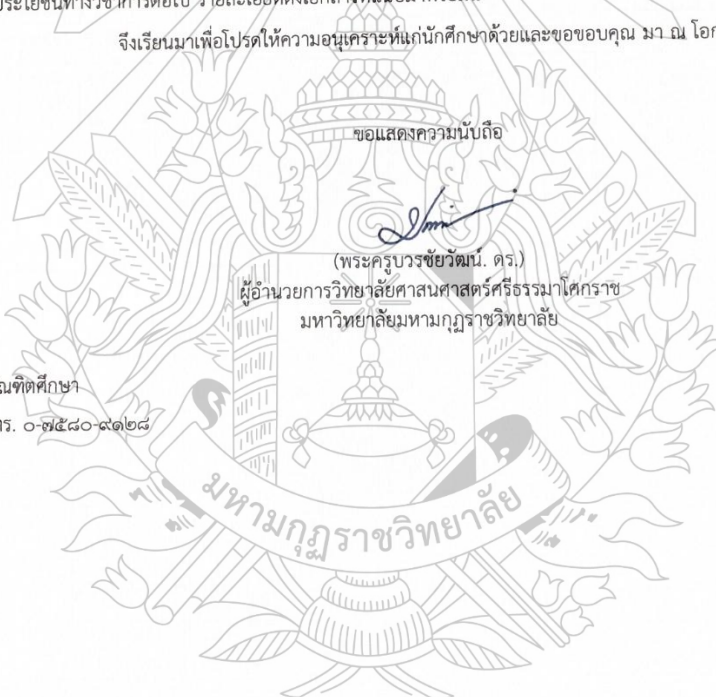
ขอแสดงความนับถือ

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกศึกษา

โทร. ๐-๗๕๘๐-๕๑๒๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ โทร. ๐-๗๕๘๐-๙๑๒๙

ที่ อว ๗๙๑๖(๒)/ว ๐๑๐๙

วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระครูบวรชัยวัฒน์. ดร.

ด้วย พระปลัด เอกรินทร์ สุ่มโซ (สุขธ) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THE WAT PRACHA RATH MODEL, A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE KOHTAEW SUBDISTRICT MUEANG SONGKHLA DISTRICT SONGKHLA PROVINCE)” โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษานั้น

ในการนี้จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ฉันได้พิมพ์ให้ผู้เชี่ยวชาญในพระพรหมให้องค์
งานวิจัย.

(พระครูบวรชัยวัฒน์. ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช โทร. ๐-๗๕๘๐-๕๑๒๕

ที่ อว ๗๔๑๖(๒)/ว ๐๑๐๔

วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นพี่เลี้ยงพาทดลองตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร. บุญส่ง ทองเอียง

ด้วย พระปลัด เอกรินทร์ สุ่มโฮ (สุขธร) นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ฯ กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THE WAT PRACHA RATH MODEL, A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE KOHTAEW SUBDISTRICT MUEANG SONGKHLA DISTRICT SONGKHLA PROVINCE)” โดยมี พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพราหมเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

មិនដែលបែកបាក់
 ទុកជាសម្លេងស្រាប់
 ដំកក់កាត់ចោល

2009/05/01

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ๐ว ๗๕๑๖(๒)/ว ๐๐๘๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาสโคกราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาพุ อำเภอพระพรหม

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐-๓๕๔๐-๓๑๒๔-๕ www.ssc.mbu.ac.th

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิริยธรรม เจ้าอาวาสวัดสามกอง

ด้วย พระปลัดเอกรินทร์ สุเมโธ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโคกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THPRACHARATH SANG-SOOK TEMPLE MODEL : A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE KOH TAEW SUBDISTRICT, MUEANG SONGKHLA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE) โดยมี พระมหาเอกวินทร์ ปิยะวิโร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษานั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโคกราช จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัดเอกรินทร์ สุเมโธ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบรรชิตวัฒน์, คร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสโคกราช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๓๕๔๐-๓๑๒๘

ที่ อว ๓๕๑๖(๒)/ว ๐๐๘๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอยะพราง

จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

โทร. ๐-๗๕๔๐-๕๑๒๘-๔ www.ssc.mbu.ac.th

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายรอเซ่ง ไหระเจริญ นายกเทศบาลตำบลเกาะแก้ว

ด้วย พระปลัดเอกรินทร์ สุเมธโช นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THPRACHARATH SANG-SOOK TEMPLE MODEL : A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE KOH TAEW SUBDISTRICT, MUEANG SONGKHLA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE) โดยมี พระมหาเอกวินทร์ ปิยะวิโร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัดเอกรินทร์ สุเมธโช ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสโกกราช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๔๐-๕๑๒๘

ที่ อว ๗๕๑๖(๒)/ว ๐๐๘๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาทุ อำเภอพรหม
จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐
โทร. ๐-๗๕๔๐-๕๑๒๘-๕ www.ssc.mbu.ac.th

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นางนันทา แก้วพิทยานนท์ ผอ.รพ.สค.เกาะแก้ว

ด้วย พระปลัดเอกรินทร์ ฐานโช นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THPRACHARATH SANG-SOOK TEMPLE MODEL : A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE KOH TAEW SUBDISTRICT, MUEANG SONGKHLA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE) โดยมี พระมหาเอกวินทร์ ปิยะวิโร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสครราช จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัดเอกรินทร์ ฐานโช ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบรรชิตวัฒน์, คร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสครราช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รักษาและ
จัด

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๗๕๔๐-๕๑๒๘

ที่ อว ๑๕๑๖(๒)/๑๐๐๘๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาสคราช
๑๒๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอพระพรหม
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร ๐-๓๔๔๐-๐๓๔๔-๐ www.ssc.mbu.ac.th

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายโอกาส สังฆรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง

ด้วย พระปลัดเอกรินทร์ สุ่มโซ่ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสคราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลตะเภาใต้ อำเภอมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THPRACHARATH SANG-SOOK TEMPLE MODEL : A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE KOH-TAEW SUBDISTRICT, MUEANG SONGKHLA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE) โดยมี พระมหาเอกวินทร์ ปิยะวิโร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสคราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัดเอกรินทร์ สุ่มโซ่ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

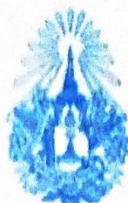
(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมาสคราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๓๔๔๐-๔๑๒๘

ที่ อบต.๕๑๖(๒)/๑๐๐๕๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

๑๒๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลนาหว้า อำเภอพรหม

จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๐๐๐๐

โทร ๐-๓๕๔๐-๖๓๖๘ ๕ www.ssc.mbu.ac.th

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นาออนุชาติ ทองกลิ่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ บ้านชุมพอ

ด้วย พระปลัดเอกวิมลธรรมโช นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช กำลังดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (COMMUNITY PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF THPRACHARATH SANG-SOOK TEMPLE MODEL : A CASE STUDY OF SAMKONG TEMPLE KOH-TAEW SUBDISTRICT, MUEANG SONGKHLA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE) โดยมี พระมหาเอกวิมลธรรมโช เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา นั้น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ พระปลัดเอกวิมลธรรมโช ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำสารนิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมหาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูบวรชัยวัฒน์, ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ศรีธรรมมาโคกราช
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๓๕๔๐-๕๑๒๘

กราบ ขอน้อมใจจากชุมชนเกรง

Guan-son
< ๓๐๕๕๕๕๕๕ >

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อทราบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย เพื่อนำผลมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

แบบสอบถามชุดนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา

การตอบแบบสอบถาม

กรุณาอ่านและทำความเข้าใจก่อนตอบแบบสอบถาม โดยให้ตอบตามความเป็นจริงตามความรู้สึกนึกคิดของท่านมากที่สุด และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ที่ท่านได้อนุญาตให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม

พระปลัดเอกรินทร์ สุนโร

นักศึกษานิเทศศาสตร์ โขทัยราษฎร์ วิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา
วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

คำอธิบาย กรุณาใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง และกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ สำหรับข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา จึงขอความร่วมมือท่านในการตอบคำถาม โดยตามความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

☐ 1) ชาย

☐ 2) หญิง

2. อายุ

☐ 1) ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 2) อายุ 30 - 40 ปี

☐ 3) อายุ 41 - 50 ปี

☐ 4) อายุ 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ 2) ปริญญาตรี

☐ 3) สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

☐ 1) เกษตรกร

☐ 2) รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ 3) รับจ้างทั่วไป/พนักงานบริษัทเอกชน

☐ 4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

☐ 5) อื่น ๆ (ระบุ) .....

**ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด
ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง
สงขลา จังหวัดสงขลา**

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นท่านมากที่สุด

ระดับความเห็น

5 = เห็นด้วยมากที่สุด

4 = เห็นด้วยมาก

3 = เห็นด้วยปานกลาง

2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด					
1. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัดในที่ประชุมหรือเวทีชุมชน					
2. ท่านสามารถเสนอแนวคิดใหม่ๆ ต่อวัดได้โดยเสรี					
3. ท่านรู้สึกว่าจะได้รับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน					
4. ท่านมีส่วนร่วมประชุมออกความคิดเห็นในการพัฒนาวัดในการเสนอกิจกรรมหรือโครงการมาน้อยเพียงใด					
5. ท่านมีส่วนร่วมในเสนอความคิดเห็นในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัดประชา รัฐ สร้างสุข					
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการประชุมตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัดประชา รัฐ สร้างสุข					
2. วัดเปิดโอกาสให้ชาวบ้านร่วมตัดสินใจในเรื่องสำคัญของวัด					
3. ท่านคิดว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของวัดมีความโปร่งใสและเป็นธรรม					

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					
5. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา วิเคราะห์หา สาเหตุ และร่วมหาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้คนในชุมชน เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					
2. ท่านเห็นว่าชุมชนร่วมแรงร่วมใจในการปรับปรุงหรือพัฒนาวัด					
3. ท่านยินดีใช้เวลา แรงงาน หรือทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของวัด					
4. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการ เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					
5. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการ เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
1. ท่านรู้สึกว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมของวัด เช่น ความรู้ สุขภาพจิต ฯลฯ					
2. การพัฒนาวัดส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนชุมชน					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป					

ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4. ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วม กิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					
5. ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ใน การพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด-ประชา รัฐ สร้างสุข ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านเองและชุมชน					
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การจัด กิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					
2. วัดมีระบบรับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนหลังจบ กิจกรรม					
3. ท่านเชื่อว่าความเห็นของชาวบ้านมีผลต่อการปรับปรุง กิจกรรมในอนาคต					
4. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการวัด เพื่อปรับปรุง กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับ การพัฒนาวัดตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					
5. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอัน เป็นประโยชน์ในการปรับปรุง วางแผนเพื่อพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง
ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. โปรดตอบคำถามตามสภาพที่เป็นจริง คำตอบของท่านมีคุณค่ายิ่งแก่การวิจัย เพราะจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงอันจะนำไปสู่การศึกษากิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบแก่ท่านแต่อย่างใด หากท่านไม่รู้หรือสงสัยใจสามารถไม่ตอบคำถามได้ ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น และจะดำเนินการให้สอดคล้องภายใต้เงื่อนไขจริยธรรมในมนุษย์ทุกประการ

ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณสำหรับความร่วมมือการให้สัมภาษณ์ของท่านไว้ ณ โอกาสนี้

พระปลัดเอกรินทร์ สุนโธ

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคตรราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ ผู้ให้สัมภาษณ์..... นามสกุล.....

ที่อยู่ปัจจุบัน ..... หมู่ที่ ..... ตำบล .....อำเภอ .....

จังหวัด .....

วันที่และเวลาที่สัมภาษณ์ วัน .....ที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

เวลา .....

ตำแหน่งงาน .....

ตอนที่ 2 แนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

2.1 ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด ควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2.2 ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2.3 ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรทำอย่างไรบ้าง

.....

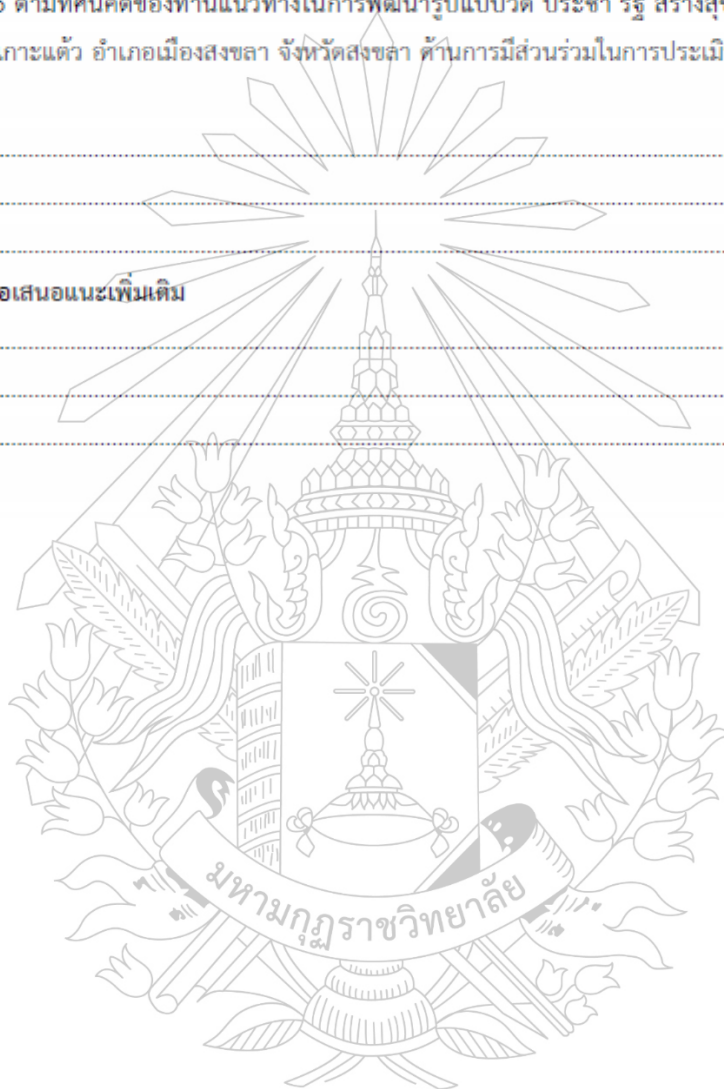
.....

.....

2.4 ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสาม
กอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควร
ทำอย่างไรบ้าง

2.5 ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสาม
กอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรทำ
อย่างไรบ้าง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาคผนวก จ

**ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม/
แบบสัมภาษณ์ และการคำนวณหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ**

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสอบถาม

โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of item Congruence)

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา

วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ข้อ ที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(Σx)	IOC		
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม								
1.	เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2.	อายุ ☐ 1) ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 2) อายุ 30 - 40 ปี ☐ 3) อายุ 41 - 50 ปี ☐ 4) อายุ 51 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3.	ระดับการศึกษา ☐ 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2) ปริญญาตรี ☐ 3) สูงกว่าปริญญาตรี	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4.	อาชีพ ☐ 1) เกษตรกร ☐ 2) รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ 3) รับจ้างทั่วไป/พนักงานบริษัทเอกชน ☐ 4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ☐ 5) อื่น ๆ (ระบุ)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(Σx)	IOC		
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา								
ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด								
1.	ท่านเคยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัดในหมู่ประชุมหรือเวทีชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2.	ท่านสามารถเสนอแนวคิดใหม่ๆ ต่อวัดได้โดยเสรี	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3.	ท่านรู้สึกว่าการวัดรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4.	ท่านมีส่วนร่วมประชุมออกความคิดเห็นในการพัฒนาวัดในการเสนอกิจกรรมหรือโครงการมากมายเพียงใด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5.	ท่านมีส่วนร่วมในเสนอความคิดเห็นในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ								
6.	ท่านเคยมีส่วนร่วมในการประชุมตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
7.	วัดเปิดโอกาสให้ชาวบ้านร่วมตัดสินใจในเรื่องสำคัญของวัด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
8.	ท่านคิดว่ากระตือรือร้นเกี่ยวกับกิจกรรมของวัดมีความโปร่งใสและเป็นธรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
9.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนหรือวางแผนการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ ที่	การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานแก่ ประชาชนของเทศบาล เมืองควนลัง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(Σx)	IOC		
10.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา วิเคราะห์หา สาเหตุ และร่วมหา แนวทางแก้ปัญหา เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน								
11.	ท่านมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้ คน ในชุมชน เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
12.	ท่านเห็นว่าชุมชนร่วมแรงร่วมใจใน การปรับปรุงหรือพัฒนาวัด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
13.	ท่านยินดีอุทิศเวลา แรงงาน หรือ ทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของ วัด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
14.	ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก คณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรม/ โครงการ เพื่อการพัฒนาวัด ตาม รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
15.	ท่านมีส่วนร่วมในกรปฏิบัติกิจกรรม ตามโครงการ เพื่อการพัฒนาวัด ตาม รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์								
16.	ท่านรู้สึกว่าได้ประโยชน์จาก กิจกรรมของวัด เช่น ความรู้ สุขภาพจิต ฯลฯ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
17.	การพัฒนาวัดส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ของคนชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ ที่	การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานแก่ ประชาชนของเทศบาล เมืองควนลัง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(Σx)	IOC		
18.	ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัด ตาม รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ให้ เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
19.	ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้า ร่วม กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อ การพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
20	ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อกิจกรรมหรือ โครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาวัด ตาม รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านเองและ ชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล								
21	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ใน การพัฒนาวัด ตามรูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
22	วัดมีระบบรับฟังข้อเสนอแนะจาก ชุมชนหลังจบกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
23	ท่านเชื่อว่าความเห็นของชาวบ้านมีผล ต่อการปรับปรุงกิจกรรมในอนาคต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
24	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าพนักงาน หรือคณะกรรมการวัด เพื่อปรับปรุง กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้มี ความเหมาะสมกับการพัฒนาวัดตาม รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
25	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในทาง ปรับปรุง วางแผนเพื่อพัฒนาวัดตาม รูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อ ที่	การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานแก่ ประชาชนของเทศบาล เมืองควนลัง	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(Σx)	IOC		
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา								
1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

สรุป การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสอบถาม

โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of item Congruence)

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา

วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม (Σx)	ค่า IOC	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ							
6	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
7	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
8	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
9	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
10	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน							
11	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
12	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
13	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
14	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
15	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์							
16	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
17	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
18	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(Σx)	IOC		
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์							
19	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
20	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล							
21	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
22	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
23	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
24	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
25	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
ของแต่ละข้อเท่ากับ 1

ความคิดเห็น

เครื่องมือการวิจัยแบบสอบถาม ได้รับการตรวจสอบแล้ว ว่ามีความถูกต้อง สามารถใช้สร้างแบบสอบถามเชิงสถิติเพื่อการวิจัยของนักศึกษาในเรื่องนี้ได้

เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสัมภาษณ์

โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of item Congruence)

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา

วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม (Σx)	IOC	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์								
1	ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 2 แนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา								
1.	ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด ควรทำอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2.	ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรทำอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3.	ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ควรทำอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ข้อที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(Σx)	IOC		
ตอนที่ 2 แนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา								
4	ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรทำอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	ตามทัศนคติของท่านแนวทางในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของวัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรทำอย่างไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม								
1.	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

สรุป การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Context Validity) ของแบบสัมภาษณ์

โดยใช้เทคนิค IOC (Index Of item Congruence)

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา

วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า	สรุปผล	ข้อเสนอแนะ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	(Σx)	IOC		
ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 2 แนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
2	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
3	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
4	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
5	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม							
1	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษา

วัดสามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ของแต่ละข้อเท่ากับ 1

ความคิดเห็น

เครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์ ได้รับการตรวจสอบแล้ว ว่ามีความถูกต้อง สามารถใช้สร้าง
แบบสอบถามเชิงสถิติเพื่อการวิจัยของนักศึกษาในเรื่องนี้ได้

(.....)

เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบวัด ประชา รัฐ สร้างสุข: กรณีศึกษาวัด

สามกอง ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

Cases	Valid	N	%
	Excluded ^a		
Total	30	30	100.0
	0	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.952	.952	25

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
p1	106.97	203.757	.809	.	.949
p2	106.97	203.757	.809	.	.949
p3	106.97	203.757	.809	.	.949
p4	106.97	203.757	.809	.	.949
p5	106.97	203.757	.809	.	.949
p6	106.97	203.757	.809	.	.949
p7	106.97	203.757	.809	.	.949
p8	106.97	203.757	.809	.	.949
p9	106.97	203.757	.809	.	.949
p10	106.97	203.757	.809	.	.949
p11	106.97	203.757	.809	.	.949
p12	106.97	203.757	.809	.	.949
p13	107.17	217.247	.237	.	.955
p14	106.80	223.476	.076	.	.955
p15	107.03	228.585	-.148	.	.959
p16	106.90	208.645	.639	.	.950
p17	106.90	208.645	.639	.	.950
p18	106.90	208.645	.639	.	.950
p19	106.90	208.645	.639	.	.950
p20	106.90	208.645	.639	.	.950
p21	106.90	208.645	.639	.	.950
p22	106.90	208.645	.639	.	.950
p23	106.90	208.645	.639	.	.950
p24	106.90	208.645	.639	.	.950
p25	106.90	208.645	.639	.	.950

ภาคผนวก จ
รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระครูปลัดวุฒิพร ยติโก
เจ้าอาวาสวัดสามกอง
สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

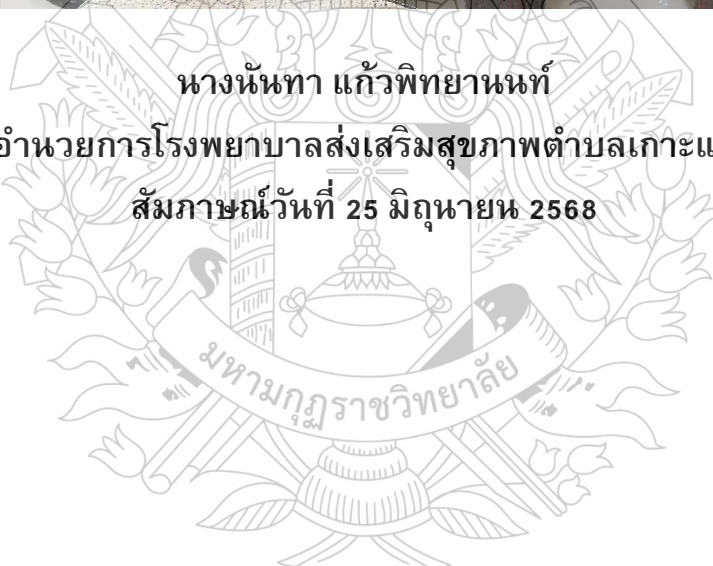

นายรอเซ็ง ไหริเจริญ
นายกเทศมนตรีตำบลเกาะแก้ว
สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นางนันทา แก้วพิทยานนท์
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะแก้ว
สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2568

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นายโอภาส สังขรัตน์
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามกอง
สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568

รูปภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นายวีระ อุปมอนด์
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3
สัมภาษณ์วันที่ 27 มิถุนายน 2568

ประวัติผู้เขียนสารนิพนธ์

ชื่อ	พระปลัดเอกรินทร์ สุเมโธ
วัน เดือน ปี เกิด	18 พฤศจิกายน 2537
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	2542 : ปฐมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสามกอง 2552 : มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชวูธ จังหวัดสงขลา 2564 : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสงขลา 2565 : ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต (การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	46 วัดสามกอง หมู่ที่2 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
ผลงานตีพิมพ์	-
รางวัลที่ได้รับ	-

